

Opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimuksen kehittämislinjaukset 2010

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:2

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö / Undervisningsministeriet

Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto / Utbildnings- och forskningspolitiska avdelningen

PL / PB 29

00023 Valtioneuvosto / Statsrådet

<http://www.minedu.fi/julkaisut/index.html>

Yliopistopaino / Universitetstryckeriet, 2006

ISBN 952-485-075-3 (nid./htf)

ISBN 952-485-076-1 (PDF)

ISSN 1458-8102

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä/

Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2006:2

Kuvailulehti

Julkaisija
Opetusministeriö

Julkaisun päivämäärä
16.2.2006

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Opetusministeriön sektoritutkimustyöryhmä	Julkaisun laji Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä		
Puheenjohtaja: johtaja Sakari Karjalainen Sihteerit: hallinnollinen avustaja Lea Halttunen, erikoistutkija Olli Poropudas	Toimeksiantaja Opetusministeriö		
	Toimielimen asettamispvm 17.3.2005	Dnro 3/040/2005	
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimuksen kehittämislinjaukset 2010. (Sektorforskningen inom undervisningsministeriets förvaltningsområde – utvecklingslinjer 2010.)			
Julkaisun osat Muistio ja liitteet			
Tiivistelmä <p>Työryhmän tehtävänä oli laatia opetusministeriön sektoritutkimusstrategia, ml. opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimustoiminnan kehittämislinjojen ja keskeisten suuntautumis- ja tarvealueiden määrittely ja ehdotusten laatiminen yhteistyöstä muiden hallinnonalojen kanssa sekä tarvittavan tutkimuskapasiteetin kehittämisestä.</p> <p>Työryhmä ehdottaa, että</p> <ul style="list-style-type: none">- opetusministeriön yksiköiden sektoritutkimustoiminnasta vastaamaan sekä osastojen ja koko ministeriön sektoritutkimustoimintaa koordinoimaan ja kehittämään nimitään vastuulliset virkamiehet,- ministeriö käynnistää vuotuisten tutkimus- ja kehittämistoiminnan ohjelmien laatimisen,- opetusministeriön sektoritutkimuksen ja muun tietopohjan kehittämisen osuus hallinnonalan menoista nostetaan nykyisestä keskimäärin noin 0,1 %:sta vuoteen 2010 mennessä keskimäärin 0,5 %:iin,- sektoritutkimuksen suuntautumis- ja tarvealueet määritellään koko hallinnonalan lisäksi myös linjoittain ja alasektoreittain ja siinä korostetaan hallinnonalan toiminnan taloudellista ja yhteiskunnallista merkitystä, taloudellisuutta, vaikuttavuutta, tehokkuutta ja tuloksellisuutta sekä kansainvälistymistä,- opetusministeriö liittää alaiensa tutkimuslaitosten ja tutkimusta harjoittavien laitosten tulossopimuksiin sektoritutkimuksen kehittämiseen liittyviä tavoitteita,- opetusministeriö tukee rahoituksellaan yliopistojen sektoritutkimuksen tradition ja siihen pätevytyneen tutkijakunnan kehittymistä,- opetusministeriö järjestää yhteisiä sektoritutkimuksen neuvottelu- ja keskustelutilaisuuksia sekä pitää yllä säännöllistä tiedonvaihtoa muiden hallinnonalojen kanssa,- hallinnonala osallistuu kansainvälisten järjestöjen sektoritutkimushankkeisiin, suuntaa tutkimuksen tarjouspyyntöjä ulkomaisille tutkimuslaitoksille ja liittää rakennerahastorahoituksen nykyistä tiiviimmin muuhun sektoritutkimukseen,- opetusministeriö teettää tutkimuksia, joilla kootaan ja analysoidaan hallinnonalan keskeisiin kehittämiskohteisiin liittyvää tutkimustietoa,- opetusministeriö painottaa virkamiesten rekrytoinnissa tutkimustietoon liittyvää osaamista,- opetusministeriö järjestää koulutusta sektoritutkimuksesta vastaaville henkilöille,- opetushallinnon menettelytavat, joilla sektoritutkimusta toteutetaan, yhtenäistetään. <p>Työryhmä on aikatauluttanut ehdotustensa toteuttamisen vuosille 2005–2010. Raportissa linjataan strategian toteuttamisen lähiajan käytännön toimenpiteet. Liite 2 sisältää työryhmän työryhmän valmisteleman, opetusministeriön valtion tiede- ja teknologia-neuvostolle 30.9.2005 toimittaman hallinnonalan sektoritutkimuksen kehittämis- ja hyödyntämishojelman.</p>			
Avainsanat sektoritutkimus, julkinen tutkimusjärjestelmä, politiikan tutkimus			
Muut tiedot			
Sarjan nimi ja numero Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:2	ISSN 1458-8102	ISBN 952-485-075-3 (nid.) 952-485-076-1 (PDF)	
Kokonaissivumäärä 62	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Yliopistopaino		Kustantaja Opetusministeriö	

Presentationsblad

Utgivare
Undervisningsministeriet

Utgivningsdatum
16.2.2006

Författare (uppgifter om organets namn, ordförande, sekreterare) Arbetsgruppen för sektorforskning vid undervisningsministeriet Ordförande: direktör Sakari Karjalainen Sekreterare: administrativa assistenten Lea Halttunen, specialforskaren Olli Poropudas		Typ av publication Undervisningsministeriets arbetsgrupps- promemorior och utredningar	
		Uppdragsgivare Undervisningsministeriet	
		Datum för tillsättande av organet 17.13.2005	Dnr 3/040/2005
Publikation (även den finska titeln) Sektorforskningen inom undervisningsministeriets förvaltningsområde – utvecklingslinjer 2010. (Opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimuksen kehittämislinjaukset 2010.)			
Publikationens delar Promemoria + bilagor			
Sammandrag Arbetsgruppen hade i uppdrag att utforma en sektorforskningsstrategi för undervisningsministeriet inklusive utvecklingslinjer för förvaltningsområdets sektorforskningsverksamhet och en definition av de viktigaste inriktnings- och behovsområdena samt att lägga fram förslag om samarbete med andra förvaltningsområden och om utveckling av behövlig forskningskapacitet. Arbetsgruppens förslag: <ul style="list-style-type: none">- man utser ansvariga tjänstemän som skall svara för sektorforskningen vid undervisningsministeriets enheter samt samordna och utveckla avdelningarnas och hela ministeriets sektorforskning,- ministeriet börjar göra upp årliga program för forsknings- och utvecklingsverksamheten,- den del av förvaltningsområdets utgifter som går till utveckling av undervisningsministeriets sektorforskning och kunskaps- och informationsunderlag i övrigt ökas från nuvarande ca 0,1 % i genomsnitt till 0,5 % i genomsnitt fram till år 2010,- inriktnings- och behovsområdena i sektorforskningen definieras förutom för hela förvaltningsområdet, även för olika linjer och undersektorer och med betoning på den ekonomiska och samhälleliga betydelse verksamheten inom förvaltningsområdet har, dess ekonomiska fördelar, inverkan, effektivitet och resultat samt internationalisering,- undervisningsministeriet tar i resultatavtalen med underlydande forskningsinstitut och inrättningar som bedriver forskning in mål som gäller utveckling av sektorforskningen,- undervisningsministeriet stöder genom sin finansiering utvecklingen av universitetens sektorforskningstradition och den forskarkår som gjort sig kompetent för denna,- undervisningsministeriet anordnar gemensamma rådplågningar och diskussioner om sektorforskning och svarar för ett regelbundet utbyte av information med andra förvaltningsområden,- förvaltningsområdet deltar i sektorforskningsprojekt i internationella organisationer, förmedlar förfrågningar om forskningsofferter till utländska forskningsinstitut och ger strukturfondsfinansieringen en närmare koppling till annan sektorforskning,- undervisningsministeriet låter utföra undersökningar genom vilka forskningsdata som hänför sig till förvaltningsområdets centrala utvecklingsobjekt sammanställs och analyseras,- undervisningsministeriet understryker i tjänstemannarekryteringen kompetens i samband med forskning,- undervisningsministeriet ordnar utbildning för personer som är ansvariga för sektorforskning,- undervisningsförvaltningens förfaringsätt för att genomföra sektorforskning förenhetligas. Arbetsgruppens tidtabell för när förslagen skall genomföras sträcker sig över åren 2005–2010. I rapporten ges riktlinjer för den närmaste framtidens praktiska åtgärder för att genomföra strategin. Bilaga 2 innehåller undervisningsministeriets utvecklings- och exploateringsprogram för sektorforskningen inom förvaltningsområdet, uppgjort av arbetsgruppen, samt överlämnat till statens råd för vetenskap och teknologi den 30 september 2005.			
Nyckelord sektorforskning, offentliga forskningssystemet, politikforskning			
Övriga uppgifter			
Seriens namn och nummer Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2006:2		ISSN 1458-8102	ISBN 952-485-075-3 (htf) 952-485-076-1 (PDF)
Sidoantal 62	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution Universitetstrycket		Förlag Undervisningsministeriet	

Description

Publisher
Ministry of Education

Date of publication
16.2.2006

Authors (If a committee: name of organ, chair, secretary) Sectoral research committee Chair: Sakari Karjalainen Secretaries: Lea Halttunen and Olli Poropudas	Type of publication Reports of the Ministry of Education, Finland	
	Contracted by Ministry of Education	
	Committee appointed on 17.3.2005	Dno 3/040/2005
Name of publication Report of the Sectoral research committee (Opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimuksen kehittämisselitykset 2010. Opetusministeriön sektoritutkimustyöryhmän loppuraportti.)		
Parts Memorandum + appendices		
Abstract The committee was appointed to draft a sectoral research strategy for the Ministry of Education, including the definition of development lines, the identification of major focus and need areas, and proposals for cooperation, to be made jointly with other administrative sectors, and for the development of the necessary research capacity. The committee proposes that <ul style="list-style-type: none"> - the Ministry appoint officials responsible for sectoral research in each unit and officials to coordinate and develop sectoral research in the Ministry as a whole; - the Ministry put in place a system for annual R&D programmes; - the proportion of funds allocated to the development of sectoral research and other knowledge base in the Ministry be raised from the present average of some 0.1% to an average of 0.5% by 2010; - the direction and need areas in sectoral research be determined for each line of activity and for sub-sectors, as well as for the administrative sector as a whole, with focus on the economic and societal significance, impact, efficiency and effectiveness of activities in the sector and on internationalisation; - the Ministry assign targets relating to sectoral research in the performance agreements of research institutes and other agencies subordinate to it which conduct research; - in financing, the Ministry support the emergence of a sectoral research tradition and researchers competent in sectoral research in universities; - the Ministry arrange joint consultation and discussion events on sectoral research and pursue regular exchange of information with other administrative sectors; - the Ministry's sector participate in sectoral research projects conducted by international organisations, direct its call for bids to foreign research institutes and link Structural Funds co-financing more closely to other sectoral research; - the Ministry commission studies compiling and analysing research findings relating to central development targets in the sector; - the Ministry give weight to research-related knowledge in the recruitment of officials; - the Ministry arrange training to persons responsible for sectoral research; and - procedures for implementing sectoral research in the educational administration be harmonised. <p>The committee has scheduled the implementation of its proposals is from 2005 to 2010. The report outlines practical measures needed to carry out the programme in the coming years. Appendix 2 contains the programme devised by the committee for the development and utilisation of sectoral research in the Ministry of Education sector, which was submitted by the Ministry to the Science and Technology Policy Council on 30 September 2005.</p>		
Other information		
Name and number of series Reports of the Ministry of Education, Finland 2006:2		ISSN 1458-8102
		ISBN 952-485-075-3 (pbk) 952-485-076-1 (PDF)
Number of pages 62	Language Finnish	Price
		Degree of confidentiality public
Distributed by Helsinki University Press		Published by Ministry of Education

Opetusministeriölle

Opetusministeriö asetti 17.3.2005 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia opetusministeriön sektoritutkimusstrategia.

Työryhmän asettamiskirjeessä todetaan, että valtion sektoritutkimusjärjestelmän rakenteellista ja toiminnallista kehittämistä koskeneessa raportissa esitti selvitysmies Jussi Huttunen muun ohella, että opetusministeriön tulisi laatia omaa hallinnonalaansa koskeva tutkimus- ja kehittämisstrategia. Mainittuun selvitykseen sisältyi lisäksi joukko muita sektoritutkimuksen rahoitusta, arviointia, sitomattomien tutkimusvarojen hallinnointia sekä ministeriöiden tutkimushallinnon järjestelyjä koskevia havaintoja ja suosituksia, jotka kohdistuivat yleisesti kaikkiin ministeriöihin ja näin ollen myös opetusministeriöön. Tutkimusjärjestelmän rakenteellista kehittämistä koskevassa kannanotossa valtion tiede- ja teknologianeuvosto sittemmin myös edellytti, että kaikki ministeriöt laativat 30.9.2005 mennessä hallinnonalojensa sektoritutkimuksen kehittämisohjelmat.

Asettamiskirjeen mukaan koulutus-, tiede-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikkaa palvelevan sektoritutkimuksen kehittäminen on viime vuosien aikana ollut opetusministeriössä näkyvästi esillä ja yhtenä keskeisenä tulostavoitteena. Erityisesti kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan alueen sektoritutkimukseen liittyen on tehty verraten perusteellista selvitystyötä ja toteutettu kehittämistoimia. Koulutus- ja tiedepolitiikan osastolla valmistui vuonna 2002 osaston sektoritutkimuksen tehostamissuunnitelma. Niin kulttuuripoliittisen kuin korkeakoulu- ja tieteentutkimuksenkin alueilla on toteutettu tutkimuskenttään kohdistuvia rakenteellisia kehittämistoimia.

Opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimuksessa on asettamiskirjeen mukaan kuitenkin edelleen selviä kehittämistarpeita. Tutkimustoiminta ja sen resursointi on monin osin vähäistä, tutkimustiedon välittyminen ja tutkimuksen yhteydet ministeriön toiminnalliseen strategiatyöhön ovat heikot. Ministeriön toimesta tehtävä sektoritutkimus on lisäksi osin pirstaleista, eikä koko ministeriön mittakaavassa ole yhtenäisiä menettelytapoja taikka riittävää koordinaatiota sektoritutkimuskysymysten hoitamiseksi. Opetusministeriön omaa sektoritutkimustoimintaa on myös tarpeen nykyistä paremmin niveltää hallinnonalan muiden keskeisten viranomaisten mm. Opetushallituksen, Suomen Akatemian, Taiteen keskustoimikunnan ja Valtion liikuntaneuvoston sektoritutkimusta tukevaan toimintaan. Myös ministeriön tutkimus- ja tiedontarpeita palveleva infrastruktuuri ja tutkimuskapasiteetti esimerkiksi yliopistolaitoksen piirissä kaipaa edelleen vahvistamista.

Asettamiskirjeen mukaan työryhmän laatimassa opetusministeriön sektoritutkimusstrategiassa tulee:

- 1) määritellä kehittämissuunnitelmat opetusministeriön päätöksentekoa palvelevalle sektoritutkimustoiminnalle;
- 2) määritellä sektoritutkimuksen keskeiset suuntautumis- ja tarvealueet lähivuosille ottaen huomioon kansainvälisen toimintaympäristön vaikutukset ja siitä johtuvat tarpeet;
- 3) tehdä tarvittavat ehdotukset ministeriön sektoritutkimuksen hallinnoinnin, menettelytapojen ja rahoituksen kehittämiseksi;
- 4) tehdä tarpeelliset ehdotukset työnjaoksi ja yhteistyön kehittämiseksi sektoritutkimustoiminnan osalta yhtäältä opetusministeriön ja hallinnonalan keskeisten muiden viranomaisten välillä ja toisaalta opetusministeriön ja muiden ministeriöiden välillä;
- 5) tehdä esitys tarvittavista kehittämistoimista ministeriön sektoritutkimustoiminnan edellyttämän tutkimuskapasiteetin turvaamiseksi yliopistoissa, korkeakouluissa ja muussa tutkimuslaitoskentässä.

Työryhmän puheenjohtajaksi opetusministeriö kutsui johtaja Sakari Karjalaisen ja jäseniksi suunnittelupäällikkö Kirsi Kangaspunnan, kulttuuriasiainneuvos Hannele Koivusen, opetusneuvos Osmo Lampisen, korkeakouluneuvos Anita Lehikoisen, kulttuuriasiainneuvos Seppo Paavolan, ylitarkastaja Immo Parviaisen, opetusneuvos Jari Rajasen ja neuvotteleva virkamies Paula Tuomikosken. Työryhmän sihteeriksi ministeriö määräsi hallinnollinen avustaja Lea Halttusen ja erikoistutkija Olli Poroputaan. Varsinaisten jäsenten lisäksi pääsihteeri Juha Heikkala on osallistunut työryhmän työskentelyyn Seppo Paavolan sijaisena.

Asettamiskirjeen mukaan työryhmän tuli kuulla ministeriön hallinnonalalla toimivia sektoritutkimuksen kannalta keskeisiä viranomaisia ja toimielimiä. Ministeriön osastojen ja yksiköiden tehtävänä oli omalta osaltaan tuottaa työryhmän käyttöön sen työn kannalta tarpeellinen aineisto. Työryhmän tuli saada työnsä päätökseen 15.9.2005 mennessä. Työryhmän määräaika jatkettiin 30.11.2005 asti.

Työryhmä on kokoontunut 9 kertaa. Työryhmä on suorittanut opetusministeriön hallinnonalaan koskevan sektoritutkimuksen nykytilaa ja kehittämistarpeita kartoittavia kyselyitä. Kyselyt suunnattiin ministeriön yksiköille ja hallinnonalan virastoille sekä sektoritutkimuslaitoksille (ks. liite 1). Kyselyn pohjalta työryhmä järjesti 6.9.2005 kuulemistilaisuuden kyse-lyssä mukana olleille tahoille.

Työryhmä kuuli muiden ministeriöiden edustajina erityisasiantuntija Seppo Kangaspun-
taa kauppa- teollisuusministeriöstä, pääsihteeri Markku Järvenpäästä maa- ja metsätalousmi-

nisteriöstä ja työmarkkinaneuvos Matti Sihtoa työministeriöstä 10.11.2005 sekä ylitarkastaja Juho Saarta sosiaali- ja terveysministeriöstä 22.11.2005. Liikenneneuvos Martti Mäkelä liikenne- ja viestintäministeriöstä toimitti kirjallista aineistoa.

Työryhmä on valmistellut opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimuksen kehittämis- ja hyödyntämishjelmaa koskevan vastauksen valtion tiede- ja teknologianeuvostolle 14.10.2005 (ks. liite 2). Työryhmä jättää muistionsa opetusministeriölle.

Helsingissä 30.11.2005

Sakari Karjalainen

Kirsi Kangaspunta

Hannele Koivunen

Osmo Lampinen

Anita Lehtikoinen

Seppo Paavola

Immo Parviainen

Jari Rajanen

Paula Tuomikoski

Lea Halttunen

Olli Poropudas

Sisältö

<u>Yhteenveto. Opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimuksen strategia</u>		10
I	Opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimus	10
II	Kehittämissuunnitelma	11
III	Kehittämishankkeiden aikatauluttaminen	13
IV	Sektoritutkimusstrategian toimeenpanon käytännön toimenpiteet	13
1	<u>Johdanto</u>	15
1.1	Sektoritutkimuksen määritelmä	15
1.2	Sektoritutkimuksen organisaatio	16
1.3	Työn toteutus	16
1.4	Raportin rakenne	18
2	<u>Hallinnonalan sektoritutkimuksen tausta ja nykytila</u>	20
2.1	Hallinnonalan sektoritutkimuksen kehittämistyön vaiheet	20
2.2	Nykytila	23
3	<u>Sektoritutkimuksen kehittäminen</u>	31
3.1	Kehittämisen lähtökohdat	31
3.2	Kehittämistarpeet	34
3.3	Kehittämissuhteet	38
<u>Kirjallisuus</u>		45
<u>Liitteet</u>		
Liite 1. Sektoritutkimuskyselyn kyselylomakkeet		47
Liite 2. Opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimuksen kehittämis- ja hyödyntämishjelma valtion tiede- ja teknologianeuvostolle 30.9.2005		51

Yhteenveto

Opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimuksen strategia

I Opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimus

Sektoritutkimuksen määritelmä

Sektoritutkimuksella tarkoitetaan opetusministeriön hallinnonalalla hyödynnettävän tiedon tuottamista. Sektoritutkimuksen tulee tuottaa 1) hallinnonalaan liittyvää yleistä tietoa, jota poliittiset päätöksentekijät, viranomaiset, kansalaiset, kansalaisjärjestöt ja etujärjestöt voivat käyttää oman ja yhteiskunnan kehittämiseen liittyvässä toiminnassa, ja 2) sellaista tietoa, jolla opetusministeriö ja sen alainen hallinto pystyy kehittämään päätöksentekonsa laatua, vaikuttavuutta, tuloksellisuutta, taloudellisuutta ja tehokkuutta.

Visio sektoritutkimuksesta hallinnon strategisena resurssina

Opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimuksen visiona on, että hallinnonalasta on riittävästi tutkittua tietoa, jota viranomaiset, poliittiset päätöksentekijät, kansalaiset, kansalaisjärjestöt ja etujärjestöt voivat hyödyntää omassa ja yhteiskunnan kehittämiseen liittyvässä toiminnassaan. Opetusministeriön ja sen toimialan päätöksenteko ja kehittäminen perustuvat vahvaan tietopohjaan.

Sektoritutkimuksen hyödyntämisen strategiset kehittämistavoitteet

Opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimuksen hyödyntämisen keskeiset tavoitteet ovat

- sektorin, sen rakenteen ja toimintalogiikan tuntemuksen lisääminen
- laajemman toimintaympäristön tuntemuksen lisääminen ja sen muutosten tunnistaminen
- kehitysvaihtoehtojen ennakointi
- tuottavuuden lisääminen ja muu tulevaan kehitykseen vaikuttaminen
- toiminnan vaikuttavuuden jatkuva arviointi
- päätösten ja kehittämishankkeiden sukupuoli- ja tasa-arvo- sekä muiden vaikutusten ennakointi
- tutkimuksen laadun, merkityksellisyyden, saavutettavuuden, tehokkuuden ja tuloksellisuuden ylläpitäminen.

Sektoritutkimuksen kehittämisen hallinnolliset edellytykset

Hallinnonalan sektoritutkimuksen kehittämisen edellytyksenä on, että hallinnonalan toimijoilla on

- selvä työnjako sektoritutkimusta tilaavien ja tuottavien virastojen ja laitosten välillä
- selkeä kuva sektoriin liittyvästä kotimaassa tuotetusta ja kansainvälisestä tiedosta ja sen tutkimuksen kehittämistarpeista
- riittävästi resursseja ja ammattitaitoista tutkimuskapasiteettia tarvittavan tutkimuksen toteuttamiseksi
- selkeä kuva koko opetusministeriön hallinnonalalla ja sitä sivuavilla hallinnonaloilla tehtävästä sektoritutkimuksesta sekä valmius poikkihallinnolliseen yhteistyöhön
- riittävästi ammattitaitoista henkilökuntaa sektoritutkimuksen tulosten tulkitsemiseen ja muuntamiseen soveltuvaksi politiikan valmisteluun

II Kehittämissuunnitelma

1 Sektoritutkimuksen rooli opetusministeriön päätöksenteossa

- opetusministeriö sitoutuu tietovaltaisen hallintokulttuurin toteuttamiseen läpi linjaorganisaation ja ministeriö priorisoi tutkimus- ja kehittämistoiminnan ja sen johtamisen riittävän korkealle
- opetusministeriö käynnistää vuotuisten tutkimus- ja kehittämistoiminnan ohjelmien laatimisen
- opetusministeriön sektoritutkimustoiminta vastuutetaan ministeriön toimintapolitiikkaa vastaavasti; jokaiseen ministeriön yksikköön tai alasektorille nimetään sektoritutkimuksesta vastaava henkilö; koko ministeriön sektoritutkimustoiminnan koordinointi ja yhteistyön kehittäminen osoitetaan kansliapäällikön nimeämälle virkamiehelle
- opetusministeriön sektoritutkimuksen ja muun tietopohjan kehittämisen osuus hallinnonalan menoista nostetaan nykyisestä keskimäärin noin 0,1 %:sta vuoteen 2010 mennessä keskimäärin 0,5 %:iin.

2 Sektoritutkimuksen keskeiset suuntautumis- ja tarvealueet

- opetusministeriön hallinnonalan suuntautumis- ja tarvealueiden määrittely toteutetaan paitsi koko hallinnonalan osalta myös linjoittain ja alasektoreittain. Määrittelytyö toteutetaan vuotuisten sektoritutkimusohjelmien valmistelun yhteydessä
- opetusministeriön sektoritutkimuksessa korostetaan toiminnan taloudellista ja yhteiskunnallista merkitystä taloudellisuutta, vaikuttavuutta, tehokkuutta ja tuloksellisuutta kansainvälistymistä.

3 Tutkimuslaitosten ja virastojen ohjaus

- opetusministeriö liittää alaistensa tutkimuslaitosten ja tutkimusta harjoittavien laitosten tulossopimuksiin sektoritutkimuksen kehittämiseen liittyviä tavoitteita
- ministeriöltä valtionavustusta saavien taloudellisten ja muiden tutkimuslaitosten kanssa neuvotellaan tutkimuksen suuntaamisesta opetusministeriön kannalta tärkeisiin kohteisiin

- opetusministeriö edellyttää alaisiaan sektoritutkimuslaitoksia hankkimaan nykyistä enemmän ulkoista tutkimusrahoitusta ja tulossopimuksissa asetetaan tätä koskevat määrälliset tavoitteet
- Suomen Akatemian roolia sektoritutkimuksen toimijana vahvistetaan
- opetusministeriö tekee Suomen Akatemialle aloitteita sektoritutkimusta tukevien tutkimusohjelmien aiheista ja yhteisrahoitteisista ohjelmista
- Opetushallituksen roolia koulutuspolitiikkaa ja opetusta koskevien katsausten tekijänä ja teettäjänä vahvistetaan; tulossopimukseen liitetään sektoritutkimuksen kehittämistä koskevia määrällisiä ja laadullisia tavoitteita.

4 Sektoria tukeva tutkimus yliopistoissa

- opetusministeriö tukee systemaattisesti sektoritutkimuksen tradition ja siihen pätevöityneen tutkijakunnan syntymistä ja kehittymistä yliopistojen yhteydessä suuntaamalla käytössä olevaa rahoitusta pitkäjänteisesti tämän tavoitteen edellyttämään suuntaan.

5 Yhteistyö muiden hallinnonalojen kanssa

- opetusministeriö toimii aloitteellisesti eri hallinnonalojen sektoritutkimuksen yhteistyön kehittämiseksi sekä tässä tarkoituksessa järjestää yhteisiä neuvottelu- ja keskustelutilaisuuksia sekä pitää yllä säännöllistä tiedonvaihtoa muiden hallinnonalojen sektoritutkimuksesta vastaavien tahojen kanssa
- opetusministeriö korostaa aktiivisen yhteistyön kehittämistä erityisesti Tekesin kanssa.

6 Sektoritutkimuksen kansainvälistäminen

- hallinnonala osallistuu aktiivisesti OECD:n ja muiden kansainvälisten järjestöjen sektoritutkimushankkeisiin; kansainvälisessä vaikuttamisessa hyödynnetään täysimittaisesti omaa sektoritutkimusta ja alan tutkijoiden asiantuntemusta
- opetusministeriö suuntaa sektoritutkimukseen liittyvät tarjouspyynnöt tarkoituksenmukaisin osin myös ulkomaisille tutkimuslaitoksille
- opetusministeriö korostaa hallinnonalan sektoreihin liittyvän kansainvälisen tutkimustiedon tuntemisen ja yhteistyön merkitystä valitessaan kotimaisia tutkimuslaitoksia hankkeidensa toteuttajiksi
- opetusministeriön hallinnoima rakennerahastorahoitus liitetään aikaisempaa tiiviimmin ja järjestelmällisemmin sektoritutkimustarpeiden tyydyttämiseen.

7 Sektoritutkimuksen hallinnollisten edellytysten vahvistaminen

- opetusministeriö teettää tutkimuksia, joilla kootaan ja analysoidaan hallinnonalan keskeisiin kehittämiskohteisiin liittyvää tutkimustietoa
- opetusministeriö painottaa ministeriön ja sen alaisten virastojen rekrytoinnissa tutkimus- tai muun tiedon hyödyntämiseen liittyvää osaamista
- opetusministeriö selvittää mahdollisuudet järjestää sektoritutkimuksen teettämiseen/ tuottamiseen ja sen tulosten hyödyntämiseen liittyvää koulutusta sektoritutkimuksesta vastaaville henkilöille hallinnonalan sisäisenä tai hallinnonalojen välisenä yhteistyönä
- opetushallinnon menettelytavat, joilla sektoritutkimusta toteutetaan, yhtenäistetään.

III Kehittämishankkeiden aikatauluttaminen

Työryhmä esittää, että ehdotukset toteutetaan seuraavasti:

- opetusministeriön sisäisen koordinaation ja sektoritutkimushallinnon kehittäminen: vuodet 2005–2006
- opetusministeriön rahoitusinstrumenttien kehittäminen sekä projektinhallinnan ja kilpailuttamiskäytäntöjen luominen: vuosi 2006
- politiikkalohkoittaisen koordinaation rakentaminen: vuodet 2006–2007
- Opetushallituksen ja Suomen Akatemian kehittäminen sektoritutkimuksen toimijoina: vuosia 2007–2009 koskevat tulossopimukset
- tutkimuslaitosten kehittäminen sektoritutkimuksen tuottajina ja niiden ulkopuolisen rahoituksen lisääminen: vuosia 2007–2009 koskevat tulossopimukset
- sektoritutkimus- ja muiden tietopohjan kehittämiseen liittyvien menojen osuuden nostaminen keskimäärin 0,5 %:iin koko hallinnonalan määrärahoista: vuoteen 2010 mennessä
- sektoritutkimusstrategian toteutumisen ja sektoritutkimuksena rahoitetun tutkimuksen arviointi vuonna 2010

IV Sektoritutkimusstrategian toimeenpanon käytännön toimenpiteet

1. Strategian hyväksymisen jälkeen kansliapäällikkö nimeää ministeriön sektoritutkimuksesta vastaavan virkamiehen ja pyytää osastoja ja yksiköitä nimeämään oman sektoritutkimusvastaavansa.

2. Ministeriön sektoritutkimuksesta vastaava virkamies käynnistää ministeriön sektoritutkimusohjelman laatimisen yhteistyössä osastojen ja yksiköiden tai alasektoreiden sektoritutkimusvastaavien kanssa.

3. Ministeriön sektoritutkimusohjelman tulee sisältää seuraavia kohtia ministeriön, osastoittain ja yksiköittäin:

- yhteenveto toteutuneista ja käynnissä olevista tutkimusprojekteista sekä niiden hyödyntämisestä
- sektoritutkimustoiminnan tulevan hallituskauden painopisteet, ajankohtaiset tavoitteet ja tutkimuksen avulla selvitettävät keskeiset ongelmat
- suunnitelma yhteistyön kehittämisestä muiden hallinnonalojen kanssa
- tulevan vuoden tutkimusprojektit sekä niiden rahoitus
- alaisen hallinnon tehtävät sektoritutkimussuunnitelman toteuttamisessa
- suunnitelma hallinnonalan sektoritutkimuslaitosten, yliopistojen ja Suomen Akatemian tutkimuksen suuntaamisesta ja kehittämisestä ministeriön sektoritutkimusohjelman toteuttamisessa
- toimenpiteet tuotettavan tutkimustiedon levittämisestä
- sektoritutkimukseen liittyvät koulutusjärjestelyt.

4. Ohjelman laatiminen edellyttää, että ministeriön sekä soveltuvin osin osastojen ja yksikköjen tasolla:

- pohditaan, miten sektoritutkimustoiminta voi tukea asetettuja, hallituskauden ja tulevan vuoden toimintapolitiikan tavoitteita
- kartoitetaan yhdessä muiden hallinnonalojen kanssa sektoritutkimukseen ja muuhun tiedon tuottamiseen liittyviä yhteistyötarpeita ja mahdollisuuksia
- kehitetään yhteistyöverkostoja tutkijoiden ja tutkimuslaitosten sekä kyseeseen tulevien hallinnonalan ja muiden hallinnonalojen virastojen ja laitosten kanssa
- järjestetään yhteisiä tilaisuuksia, joissa käsitellään sektorin ja alasektoreiden tutkimustiedon tuottamisen tarpeita sekä levitetään jo tuotettua tutkimustietoa
- käynnistetään tutkimuksia, joilla tuotetaan katsauksia sektorin ja alasektoreiden tutkimuksen tilasta ja kehittämistarpeista
- kartoitetaan muiden hallinnonalojen halukkuus yhteistyöhön mm. sektoritutkimukseen liittyvissä koulutuskysymyksissä.

1 Johdanto

1.1 Sektoritutkimuksen määritelmä

Vuonna 2004 professori Jussi Huttunen teki opetusministeriön sekä kauppaa- ja teollisuusministeriön tilauksesta selvityksen sektoritutkimuksen kehittämistarpeista. Selvitys liittyi keskeisenä osana valtion tiede- ja teknologianeuvoston toteuttamaan julkisen tutkimusjärjestelmän rakenteiden arviointiin. Jussi Huttusen mukaan "sektoritutkimus on osa kokonaisuutta, joka käsittää kaikki yhteiskunnan kehittämisessä tarvittavan tietopohjan tuottamiseen tähtäävät toiminnat." Sektori viittaa käsitteenä jonkin tietyn ministeriön toimialueeseen ja sektoritutkimuksella tuotetaan nimenomaan tällä toimialueella hyödynnettävää tietoa. Sektoritutkimus on tutkimus- ja kehittämistoiminnan kolmas päälohko perustutkimuksen ja teknologian kehittämisen ohella.

Tiedontuotannon laadun näkökulmasta sektoritutkimuksella voidaan laajimmassa mielessä tarkoittaa kaikkea hallinnonalan kokonaisuuteen liittyvää tiedontuotantoa. Tällöin sektoritutkimus käsittää kaikki luotettavan tiedon tuottamiseen tähtäävät toimintamuodot. Niitä ovat tieteellinen tutkimus, selvitykset, arvioinnit, tilastotuotanto, indikaattorit ja ennusteet. Kapeammassa mielessä sektoritutkimuksella tarkoitetaan tutkimus- ja kehittämistoimintaa, joka on systemaattista toimintaa tiedon lisäämiseksi ja tiedon käyttämistä uusien sovellusten löytämiseksi. Kriteerinä on, että toiminnan tavoitteena on jotain olennaisesti uutta. Tutkimus- ja kehittämistoimintaan sisällytetään perustutkimus, soveltava tutkimus ja kehittäminen. Tutkimusprojekteihin kuuluva tietojenkeruu lasketaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Kapeimmassa mielessä sektoritutkimuksessa on kyse tutkijankoulutuksen saaneiden henkilöiden tekemästä, hyviä tutkimuskäytäntöjä noudattavasta toiminnasta.

Valtaosa uudesta tiedosta, jota tarvitaan yhteiskunnan kehittämiseen, tuotetaan oman maamme rajojen ulkopuolella. Muualla tuotetun tiedon hankkiminen, arvioiminen, välittäminen, tulkitseminen ja sovittaminen päättäjien, toimijoiden ja kansalaisten käyttöön on tärkeimpiä sektoritutkimuksen tehtäviä.

Tiedon tuottamisen tavoitteen näkökulmasta sektoritutkimus voidaan jakaa sektoria koskevan yleisen tiedon ja sektoripolitiikan kehittämiseen liittyvään tiedon tuotantoon. Jälkimmäisessä mielessä sektoritutkimuksella tarkoitetaan soveltavaa ministeriöiden ja muiden julkisen hallinnon organisaatioiden rahoittamaa, teettämää ja tilaamaa tutkimusta tietopääoman kasvattamiseksi ja oman politiikkasektorin kehittämiseksi. Sektoritutkimus voidaan myös määritellä tutkimustoiminnaksi, jonka tavoitteena on tuottaa sellaista tietoa, jota ministeriö pystyy hyödyntämään politiikkajensa kehittämisessä ja arvioinnissa.

Tiedon tuottajan näkökulmasta sektoritutkimukseen sen laajimmassa merkityksessä voidaan lukea kaikki sektorilla tai sektoriin liittyvää tietoa tuottavat organisaatiot. Suppeimmassa mielessä sektoritutkimuksen suorittaja on ministeriön toimialueeseen kuuluva ja sen tulosohjauksessa oleva valtion tutkimuslaitos. Ministeriöt rahoittavat kuitenkin myös muualla kuin tutkimuslaitoksissaan tehtäviä hankkeita. Tyypillisiä suorituspaikkoja ovat yliopistot ja yksityiset tutkimuslaitokset.

Tässä raportissa sektoritutkimuksella tarkoitetaan opetusministeriön hallinnonalalla hyödynnettävän tiedon tuottamista. Sektoritutkimuksella tulee tuottaa 1) hallinnonalaan liittyvää yleistä tietoa, jota viranomaiset, poliittiset päätöksentekijät, kansalaiset, kansalaisjärjestöt ja etujärjestöt, voivat käyttää oman ja yhteiskunnan kehittämiseen liittyvässä toiminnassa, ja 2) sellaista tietoa, jolla opetusministeriö ja sen alainen hallinto pystyy kehittämään päätöksentekonsa laatua, vaikuttavuutta, tuloksellisuutta, taloudellisuutta ja tehokkuutta.

1.2 Sektoritutkimuksen organisaatio

Hallinnonalan sektoritutkimuksen avainrooli on ministeriöillä, joilla on vastuu paitsi ministeriön hallinnonalan politiikan tarvitseman myös ylin vastuu koko sektorin tiedontuotannon kehittämisestä. Ministeriöiden on huolehdittava paitsi politiikan valmistelussa suoraan käytettävän tutkimus- myös laajemmasta tiedontuotannosta, joka antaa pohjan sektorin yleiselle kehittämiselle. Vastuu ulottuu valtiollisen tason lisäksi kunnalliseen ja yksityiseen toimintaan. Tämä ns. laaja sektoritutkimusvastuu tarkoittaa vastuuta koko sektorin tutkimuspolitiikan muodostamisesta, tutkimuksen ohjaamisesta ja rahoittamista hallinnonalan ylimmällä tasolla.

Ministeriöt rahoittavat ja teettävät oman politiikkansa kannalta tärkeitä tutkimus- ja muita asiantuntijahankkeita ja vastaavat hankitun tiedon tehokkaasta hyödyntämisestä. Ministeriön kyvystä hyödyntää tutkimusta riippuu kuinka nopeasti uusi tieto vaikuttaa ministeriön politiikkaan ja sitä kautta välittyy yhteiskuntaan. Ministeriöiden tehtävänä on rahoittaa, teettää ja hyödyntää sektoritutkimusta, mutta ei tehdä sitä itse. Ministeriön tulee pitää huolta riittävän tutkimuspotentiaalın ja -infrastruktuurin ylläpidosta.

Sektorilla toimivien valtion tutkimuslaitosten ensisijainen tehtävä on hankkia, tuottaa ja välittää tietoa yhteiskunnallisen päätöksenteon pohjaksi ja yhteiskunnan kehittämiseksi. Laitokset tekevät myös strategista tutkimusta, jonka avulla voidaan ennakoida tulevaisuuden ongelmia ja kehittää keinoja niiden ratkaisemiseksi. Tutkimuslaitoksilla on tutkimus- ja kehittämistyön ohella runsaasti muita tehtäviä. Muualla tuotetun tiedon hankkiminen, arvioiminen ja välittäminen päättäjien ja toimijoiden käyttöön on yksi tärkeimmistä ellei tärkein osa sektoritutkimuslaitosten tutkimus- ja kehittämistoimintaa.

Opetusministeriön sektorilla toimii useita asiantuntijavirastoja, -laitoksia ja -verkostoja, joilla on tärkeä rooli sektoritutkimuksen toteuttamisessa. Ne voivat tilata ja rahoittaa hankkeita, koota ja hyödyntää systemaattisesti sektorilla ja sektorista tuotettua tietoa sekä toteuttaa omalla henkilökunnallaan tutkimushankkeita. Asiantuntijavirastojen ja -elinten rooli ja tehtävät sektoritutkimuksessa vaihtelevat politiikkalohkoittain.

1.3 Työn toteutus

Työryhmän työ jakautui kahteen vaiheeseen: 1) valtion tiede- ja teknologianeuvostolle toimitetun opetusministeriön sektoritutkimuksen aikataulutetun kehittämissuunnitelman

valmisteluun (maaliskuusta syyskuuhun) ja 2) muiden keskeisten tutkimusministeriöiden sektoritutkimuksen kehittämissuunnitelmiin tutustumiseen ja työryhmän muistion viimeistelyyn (loka-marraskuu).

Opetusministeriön sektoritutkimuksen aikataulutetun kehittämissuunnitelman valmistelu

Valtioneuvosto teki työryhmän asettamisen jälkeen 7.4.2005 periaatepäätöksen julkisen tutkimusjärjestelmän rakenteellisesta kehittämisestä. Periaatepäätöksessä määritellään, miten tutkimusta ohjaavia, rahoittavia ja toteuttavia organisaatioita lähivuosina kehitetään. Periaatepäätös on valmisteltu valtion tiede- ja teknologianeuvostossa ja se pohjautuu neuvoston toimesta suoritettuun julkisen tutkimusjärjestelmän arviointiin ja vuonna 2004 laadittuihin erillisselvityksiin.

Periaatepäätöksen sektoritutkimusta ja valtion tutkimuslaitoksia koskevassa osassa edellytetään kaikkien ministeriöiden arvioivan hallinnonalallaan valtioneuvoston kanslian, opetusministeriön ja kauppa- ja teollisuusministeriön syksyllä 2004 julkaisemissa raporteissa olevat, sektoritutkimusta ja sen hyödyntämistä sekä ministeriöissä että tutkimuslaitoksissa koskevat ehdotukset ja laativat arvioinnin sekä tämän periaatepäätöksen pohjalta hallinnonalan sektoritutkimuksen aikataulutetut kehittämis- ja hyödyntämishjelmat. Ohjelmat tuli toimittaa valtion tiede- ja teknologianeuvostolle 30.9.2005 mennessä. Kehittämissuunnitelmat laaditaan yhteistyössä niiden muiden hallinnonalojen kanssa, joita raportin ehdotukset samanaikaisesti koskevat (periaatepäätöksen kohta 17).

Kehittämissuunnitelmilla on kaksi tavoitetta: toimia pohjana kokonaissuunnitelman luomiseksi sektoritutkimuksen ja sen resurssien kohdentamiseksi ja tukea hallinnonalan omia kehittämistoimia sektoritutkimuksen ja sen hyödyntämisen edistämiseksi. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi ohjelmien tulee sisältää kaksi kokonaisuutta: A) strateginen kehittäminen, joka sisältää periaatepäätöksen edellyttämät, hallinnonaloille yhteiset valtioneuvoston tasolla käsiteltävät strategiset asiat, ja B) operatiivinen kehittäminen, joka käsittää hallinnonala-spesifit suositukset.

Yksittäisten ministeriöiden sektoritutkimuksen kehittämissuunnitelmien valmistuttua hallitus asettaa periaatepäätöksen mukaan työryhmän laatimaan kokonaissuunnitelman valtion sektoritutkimuksen ja sen resurssien kohdentamiseksi yhteiskunnan muuttuneiden tarpeiden mukaan (periaatepäätöksen kohta 18).

Periaatepäätöksessä annetaan joitakin yksityiskohtaisia määräyksiä ministeriöille. Päätöksessä edellytetään, että kaikki ministeriöt nimeävät vastuuhenkilön tai -yksikön, jonka tehtävänä on johtaa ja koordinoida hallinnonalan sektoritutkimuksen strategista suunnittelua ja tutkimusresurssien käyttöä sekä kehittää tutkimusten hyödyntämismekanismeja (periaatepäätöksen kohta 19) ja että ministeriöt lisäävät sitomatonta tutkimusrahoitustaan ja kehittävät rahoitus- ja muuta yhteistyötään Suomen Akatemian ja Teknologian kehittämiskeskuksen kanssa. Tulosohejausta kehitetään yhdessä hallinnonalan tutkimuslaitosten kanssa sen varmistamiseksi, että laitosten tehtävät sekä hallinnonalan tarvitseman tutkimustiedon tuottamisessa että peruskompetenssin kehittämisessä toteutuvat ja että toiminnan vaatimat yhteistyöverkostot vahvistuvat (periaatepäätöksen kohta 20).

Tutkimuslaitosten edellytetään hankkivan nykyistä enemmän ulkoista tutkimusrahoitusta ja lisäävät sen osuutta t&k-toiminnassaan. Ministeriöiden ja tutkimuslaitosten on kehitettävä tutkimusrahoituksensa hallintaa ja kustannuslaskentaa sekä yhtenäistettävä laskutusperusteita siten, että toimintojen todellisia kustannuksia voidaan asianmukaisesti seurata ja ottaa rahoituksessa huomioon (periaatepäätöksen kohta 21). Lisäksi valtion teknillisen tutkimus-

keskuksen (VTT) roolia innovaatiopolitiikan toteuttajana vahvistetaan (periaatepäätöksen kohta 22).

Lisäksi periaatepäätös edellyttää ministeriöiden raportoivan valtioneuvostolle kehittämispäätöksistä ja toteutetuista toimista päätöksen toteuttamisen seurannaksi ja arvioinniksi¹.

Valtioneuvoston periaatepäätöksen toteuttamiseksi työryhmä valmisteli opetusministeriön vastaukseksi valtion tiede- ja teknologianeuvostolle kehittämissuunnitelman (liitteenä 2).

Kehittämissuunnitelman valmistelemiseksi työryhmä 1) perehtyi selvitysmies Jussi Huttusen raporttiin ja opetusministeriön sitä koskeviin aiempiin linjauksiin, 2) perehtyi opetusministeriön aiempiin sektoritutkimusstrategioihin ja -suunnitelmiin, 3) toteutti kesäkuussa kyselyn opetusministeriön sektoritutkimusta tukeville ja hyödyntäville yksiköille, hallinnonalalla toimiville valtion tutkimuslaitoksille ja asiantuntijavirastoille sekä muille sektoritutkimusorganisaatioon kuuluville tahoille sekä 4) järjesti kuulemistilaisuuden kyselyyn osallistuneille tahoille. Valmistelun aikana työryhmä kuuli myös tiede- ja teknologianeuvoston sihteeristöä sektoritutkimuksen kehittämisen historiasta ja suuntaviivoista Suomessa.

Valmistelutyön pohjalta tehtiin luonnos sektoritutkimuksen aikataulutetuksi kehittämissuunnitelmaksi, joka käsiteltiin kulttuuri-, -liikunta- ja nuorisopolitiikan osaston johtoryhmässä 30.9.2005 ja koulutus- ja tiedepolitiikan osaston johtoryhmässä 3.10.2005. Niissä käytyjen keskustelujen pohjalta suunnitelma esiteltiin opetusministerin johtoryhmässä 11.10.2005 ja kulttuuriministerin johtoryhmässä 14.10.2005. Ministereiden hyväksytyttä kehittämissuunnitelman se toimitettiin 14.10.2005 valtion tiede- ja teknologianeuvostolle.

Muiden tutkimusministeriöiden kuulemiset ja työryhmän loppumuistion valmistelu

Tässä raportissa ehdotettava opetusministeriön sektoritutkimuksen strategia perustuu tiede- ja teknologianeuvostolle toimitetun kehittämissuunnitelman linjauksiin. Kehittämissuunnitelman valmistuttua työryhmän työ keskittyi sektoritutkimusstrategian toimeenpanon suunnitteluun ja muiden ministeriöiden kuulemiseen. Muiden ministeriöiden suunnitelmiin tutustumisen tarkoituksena oli tunnistaa erilaisia hyviä käytäntöjä sektoritutkimuksen organisointiin ja rahoitukseen sekä vahvistaa opetusministeriön ja muiden ministeriöiden välistä yhteistyötä sektoritutkimuksessa.

Muiden ministeriöiden kuulemiset toteutettiin kahdessa kokouksessa. Kauppa- teollisuusministeriötä, maa- ja metsätalousministeriötä sekä työministeriötä kuultiin 10.11.2005 sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriötä 22.11.2005. Ministeriöiden edustajille oli lähetetty etukäteen sektoritutkimuksen tavoitteenasettelua, organisointia ja rahoitusta koskevia kysymyksiä, joihin heidän toivottiin vastaavan.

1.4 Raportin rakenne

Tästä eteenpäin raportti jakautuu kolmeen lukuun. Luvussa 2 käydään läpi opetusministeriön sektoritutkimustoiminnan kehittämisen eri vaiheet, kuvataan hallinnonalan sektoritutki-

¹Ensimmäiset toimeenpanoraportit tulee toimittaa valtion tiede- ja teknologianeuvostolle 30.6.2006 mennessä, minkä jälkeen neuvosto esittää raporteista arvionsa ja tekee esitykset tarpeelliseksi katsomistaan jatkotoimenpiteistä.

muksen nykytilaa työryhmän tekemän sektoritutkimuskyselyn tulosten ja tilastoaineistojen pohjalta.

Luvussa 3 käsitellään sektoritutkimukselle asetettavia tavoitteita, siihen liittyviä ongelma-kohtia ja tapoja niiden ratkaisemiseksi sekä opetusministeriön roolia hallinnonalan sektoritutkimustoiminnan kehittämisessä. Luku sisältää työryhmän linjaukset hallinnonalan sektoritutkimustoiminnan kehittämisestä aikatauluineen ja konkreettisine toimenpiteineen.

Liitteessä 1 on työryhmän kyselylomakkeet ja liitteessä 2 työryhmän valmisteleva ja ministeriön hyväksymä Opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimuksen kehittämis- ja hyödyntämishjelma Valtion tiede- ja teknologianeuvostolle 30.9.2005.

2 Hallinnonalan sektori- tutkimuksen tausta ja nykytila

2.1 Hallinnonalan sektoritutkimuksen kehittämistyön vaiheet

Sektoritutkimusta on kehitetty opetusministeriön toimialalla 1960-luvulta lähtien. Sektoritutkimuksen kehittäminen vaatii aikaa, koska yhteiskuntatieteellinen ja yhteiskuntapolitiikkaa tukeva tutkimus ja erityisesti niiden hyödyntäminen on haastavaa ja vaatii kykyjä sekä tekijältä että teettäjältä. Ministeriöt eivät ole ottaneet sektoritutkimusta ja sen hyödyntämistä tarpeeksi haltuunsa².

Opetusministeriön toimialan sektoritutkimuksen kehittämiseksi tehtiin vuosina 1966–1980 valtionhallinnon, valtion tutkimuslaitosten ja Suomen Akatemian piirissä eri alojen osasuunnitelmia³.

Tutkimuksen kehittämiseksi koulututkimusneuvottelukunta laati mietinnöt vuosina 1972 ja 1974 ja tieteen keskustoimikunnan koulutustutkimuksen jaosto Koulutustutkimuksen kehittämisohjelman (Suomen Akatemian julkaisuja 1/1977). Korkeakoululaitokseen liittyvän tutkimuksen kehittämiseksi julkaistiin Korkeakoululaitosta koskevan kehittämis-
tutkimuksen ohjelma (Opetusministeriön korkeakoulu- ja tiedeosaston julkaisusarja no 16/1974) ja korkeakoulututkimuksen seurannan kehittämistä selvittäneen työryhmän muistio (Opetusministeriön korkeakoulu- ja tiedeosaston julkaisusarja no 31/1980) sekä Paavo Löppösen Tieteen tutkimus (Suomen Akatemia 1975).

Kulttuuri- ja vapaa-aikapoliitikkaan (kattaa taiteen, kulttuurin, kirjaston, liikunnan ja nuorison) liittyvää tutkimusta harjoittivat taiteen ja kulttuurin alalla Museovirasto ja Kotimaisten kielten tutkimuskeskus. Arkistolaitos palveli tutkimusta. Taidepoliittinen tutkimus liittyi komitea-, toimikunta- ja työryhmäehdotuksien taustatyöhön; tutkimusta koordinoi opetusministeriön taideosasto Taiteen keskustoimikunnan tutkimus- ja julkaisujaoston avustamana. Kansainvälinen tutkimusyhteistyö alkoi 1970-luvulla osallistumisella Unescon joint study -tutkimuksiin ja Euroopan neuvoston tutkimus- ja kehittämisohjelmiin ja -projekteihin.

²Valtion tiede- ja teknologianeuvoston pääsuunnittelija Esko-Olavi Seppälän esitys työryhmän kokouksessa 16.6.2005

³Tiedot opetusministeriön hallinnonalan toimintaa tukevan tutkimuksen yleissuunnitelmasta (Opetusministeriö, Korkeakoulu- ja tiedeosaston julkaisusarja no 46. Helsinki 1982).

Liikuntapolitiikkaan liittyvää tutkimusta kehitti ja koordinoi Valtion liikuntatieteellinen toimikunta. Nuorisotyöhön liittyvää tutkimusta tehtiin vain vähän.

Kulttuuripoliittisen tutkimuksen kehittäminen liittyi mm. Kulttuuripoliittisen ohjelman taustatyöhön. Museovirasto, Kotimaisten kielten tutkimuskeskus ja arkistolaitos julkaisivat laitos- ja virastokohtaisia asiakirjoja. Valtion humanistinen toimikunta teki vuonna 1976 esityksen kulttuurin tutkimuksen ohjelmasta, joka vaikutti jatkossa Suomen Akatemian painoaloihin. Vuonna 1974 julkaistiin Auli Viikarin muistio taidepoliittisesta tutkimuksesta (Valtion taidehallinnon julkaisu no 3, 1974).

Liikuntatieteellisen tutkimuksen kehittämiseksi laadittiin tutkimustoimintaa koskeva ensimmäinen runko-ohjelma 1971, mietintö Liikuntatieteellisen tutkimuksen kehittäminen 1981–1985 (komiteamietintö 1981:12) ja mietinnöt 1976/67 ja 1979:6, sekä Liikuntalaki-komitean mietinnöt (1976:87 ja 1980:18).

Nuorisotyöhön liittyvän tutkimuksen kehittämiseksi laadittiin Nuorisotyön kehittämistä koskeva tutkimusohjelma 1966, jonka jälkeen laadittiin 3–5 vuoden välein tutkimussuunnitelmat. Parlamentaarinen nuorisokomitea julkaisi komiteamietinnöt 1980:6 ja 1980:61 ja Lastensuojelun keskusliitto julkaisun Lapsi ja tutkimus (Lastensuojelun keskusliiton julkaisu 69, Kuopio 1979).

Kirjasto- ja informaatiopalveluihin liittyvän tutkimuksen kehittämiseen liittyivät Tieteellisen informoinnin neuvoston mietinnöt sekä Tieteellisten kirjastojen organisaatiotyöryhmän muistio 1981.

1980–1990 -luvulla pyrittiin myös koko ministeriön hallinnonalan kattaviin kehittämissuunnitelmiin samalla kun kehitettiin yksittäisten alojen tutkimusta. Vuosina 1980–1981 toimi kaksi opetusministeriön asettamaa yleistä työryhmää (pj. Numminen), joiden näkökulma oli yleinen yhteiskuntapolitiikka ja palvelujen kehittäminen: Yhteiskuntapolitiikkaa ja yhteiskunnallisia palveluja tukevan tutkimuksen edistämistä selvittävä työryhmä (YPP-työryhmä, mietintö 1981:27) ja sen koulutustutkimuksen jaosto (mietintö 1981:21).

Vuonna 1982 julkaistiin Opetusministeriön hallinnonalan toimintaa tukevan tutkimuksen yleissuunnitelma, jonka allekirjoittajina olivat opetusministeri Kivistö ja kansliapäällikkö Numminen (Opetusministeriö, Korkeakoulu- ja tiedeosaston julkaisusarja no 46. Helsinki 1982⁴) Suunnitteluyhteistyöryhmän puheenjohtajana toimi Lehtisalo.

Taide- ja kulttuuripoliittikan sektoritutkimusta ja hallinnosta riippumatonta yliopistotutkimusta kehitettiin. Taiteen keskustoimikunnan tutkimus- ja tiedotusyksikkö perustettiin kokeiluluontoisena vuonna 1983 Ritva Mitchellin selvitystyön ja siitä pyydettyjen lausuntojen perustalta. Opetusministeriön käytössä olleet tutkimus- ja selvitystyörahat siirrettiin yksikölle ja yksikön ensimmäiset virat luotiin vuonna 1989. Samaisen prosessin tuloksena perustettiin samana vuonna Jyväskylän yliopistoon Nykykulttuurin tutkimusyksikkö. 1990-luvulla syntyi useita uusia yliopistollisia laitoksia, joiden voidaan sanoa tekevän kulttuuripoliittisesti relevanttia tutkimusta. Jyväskylän yliopiston yhteyteen perustettiin vuonna 1984 valtakunnallinen kulttuurien tutkimuksen verkosto, joka sijaitsee Nykykulttuurin tutkimusyksikössä. Vuonna 1996 Jyväskylän yliopistoon perustettiin myös Suomen ensimmäinen kulttuuripoliittikan professuuri yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitokselle. Jyväskylän yliopiston lisäksi Tampereen ja Helsingin yliopiston sosiologian laitokset ovat olleet keskeisiä kulttuurintutkimuksen laitoksia ja ne ovat aktiivisesti osallistuneet alan kansainväliseen

⁴Opetusministeriö. Korkeakoulu- ja tiedeosaston julkaisusarjan julkaisu no 39: korkeakouluneuvoston suunnittelua valmisteltaessa v.1981 järjestämän seminaarin aineisto

tutkimusyhteistyöhön⁵.

Vuoden 1993 alussa valtioneuvoston periaatepäätös keskushallinnon ja aluehallinnon uudistamisesta johti vuosina 1993–1994 selvityksiin opetusministeriössä (valtion tiede- ja teknologianeuvoston johdolla) sekä kahden työryhmän perustamiseen. Korkeakoulu ja tiedeosastolla toimi Lankisen johdolla työryhmä, joka julkaisi Sektoritutkimustyöryhmän selvityksen (Opm:n työryhmien muistioita 30:1994). Kulttuuriosastolla toimi Saarelan johdolla työryhmä, joka julkaisi Kulttuuripolitiikan linjan sektoritutkimustyöryhmän muistion (Opm:n työryhmien muistioita 23:1994⁶). Työryhmien ehdotusten pohjalta kansliapäällikkö Numminen laati vuonna 1994 muistion valtion tiede- ja teknologianeuvostolle opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimuksen kehittämisen jatkotoimenpiteistä. Muistiossa esitetään mm. Suomen Akatemian roolin selkiyttämistä ja opetusministeriön sisäisen, osastorajat ylittävän yhteistyön kehittämishankkeita.

Valtion tiede- ja teknologianeuvosto julkaisi vuosina 1995–1996 suositukset ministeriöille ja vuonna 1996 lähetti kansliapäällikkö Hirvi kirjeen Opetusministeriön sektoritutkimuksen kehittämisestä.

Nuorisotutkimuksen kehittämisen opetusministeriö aloitti 1980-luvulla. Nuorisotutkimusseura perustettiin vuonna 1988. 1990-luvun alussa opetusministeriö ja Nuorisotutkimusseura käynnistivät yhteistyönä Nuorisotutkimus 2000 -ohjelman, jonka painoaloina olivat nuorisotutkimuksen metodologian kehittäminen sekä nuorisotutkijoiden kansallisen ja kansainvälisen toiminnan ja yhteistyön organisointi. Nuorisotutkimusverkosto perustettiin vuonna 1999 osana Nuorisotutkimusseuraa. Verkostomalli valittiin kevyenä, joustavana ja taloudellisena mallina organisoida tutkimuslaitoksissa ja yliopistoissa tehtävä monitieteinen nuorisotutkimus.

Vuonna 1997 julkaistiin ensimmäinen opetusministeriön sektoritutkimuksen strategia. Strategiaa laatineen työryhmän puheenjohtajana toimi Hannele Koivunen ja sihteerinä Jussi Koski.⁷

Vuonna 1999 julkaisi valtion tiede- ja teknologianeuvosto yleisen kannanoton ministeriöiden sektoritutkimuksen kehittämisestä. Kannanoton mukaan ministeriöiden tulisi ryhtyä seuraaviin toimiin: 1. hallinnon organisointi ministeriöissä tutkimuksen hyödyntämiseksi, 2. yhteistyöverkostojen luominen ja 3. laitosten rakenteellinen kehittäminen.

Opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimuksen ja siihen liittyvän strategian kehittäminen on jatkunut 2000-luvulla. Kulttuuripoliittista sektoritutkimusta on kehitetty Mitchellin vuoden 2001 selvityksen⁸ perusteella; selvityksen pohjalta perustettiin vuonna 2002 Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö Cupore. Perustajina olivat Jyväskylän yliopisto ja Suomen kulttuurirahasto yhdessä opetusministeriön kanssa. Opetusministeriö rahoittaa säätiön toimintaa ja nimeää edustajiaan säätiön hallitukseen. Jyväskylän yliopiston kulttuuripolitiikan koulutusohjelma toimii yhteistyössä Cuporen kanssa. Vuonna 2000

⁵Ritva Mitchell. Kulttuuripoliittinen tutkimus suomessa. Nykytila ja kehittämistarpeet opetusministeriön sektoritutkimuksen kannalta. Helsinki, Edita, 2001., s. 89–92.

⁶Muistion mukaan yliopistoissa ja korkeakouluissa sekä Suomen Akatemiassa tehdyn taiteen ja kulttuurin tutkimuksen koordinointi, rahoitus ja seuranta kuului opetusministeriössä korkeakoulu- ja tiedeosaston vastuualueelle (vrt. Nummisen kirje v. 1994).

⁷Sektoritutkimuksella käsitetään kaikki ministeriön yleisten tavoitteiden toteuttamista tukevat tiedonhankintakanavat ja -tavat.

⁸Ritva Mitchell. Kulttuuripoliittinen tutkimus suomessa. Nykytila ja kehittämistarpeet opetusministeriön sektoritutkimuksen kannalta. Helsinki, Edita, 2001

Jyväskylän yliopiston Nykykulttuurin tutkimusyksikkö siirrettiin taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitokselle ja sen nimi muutettiin Nykykulttuurin tutkimuskeskukseksi. Vuonna 2001 laitokselle perustettiin nykykulttuurin professuuri.

Vuonna 2001 valmistui kulttuuri-, liikunta- ja nuoriso-osaston suunnitelma kulttuuripolitiikan sektoritutkimuksen ja tietämyksen hallinnan kehittämiseksi (Kokko) ja 2002 koulutus- ja tiedepolitiikan osaston sektoritutkimuksen tehostamissuunnitelma (Hakkarainen). Koulutus- ja tiedepolitiikan osaston sektoritutkimuksen tehostamissuunnitelma mukaan sektoritutkimus on olennainen osa kokonaisuutta, joka käsittää kaikki päätöksenteon tietopohjan rakentamisessa tarvittavat luotettavan tiedon tuottamiseen tähtäävät toimintamuodot. Opetusministeriön rooli painottuu tutkimuksen teettämiseen, rahoittamiseen ja hyödyntämiseen. Lisäksi Opetusministeriön on pidettävä huolta riittävän tutkimuspotentiaalin ja infrastruktuurin ylläpidosta. Tämä edellyttää laajaa ja jäsentynyttä yhteistyöverkostoa tiedontuottajien kanssa sekä selkeää työnjakoa yhteistyötahojen kanssa. Tavoitteita ovat mm. 1) sektoritutkimuksen tuottamisen tehostaminen ja 2) sektoritutkimuksen tulosten käytettävyyden ja tiedottamisen tehostaminen.

Vuonna 2003 opetusministeriö ja kauppa- ja teollisuusministeriö kutsuivat valtion tiede- ja teknologianeuvoston julkisen sektorin rakenteellista kehittämistä koskevan hankkeen yhteydessä professori Jussi Huttusen tekemään selvityksen valtion tutkimuslaitosten rakenteellisista haasteista ja asettivat hankkeelle ohjausryhmän, jonka puheenjohtajana toimi Sakari Karjalainen opetusministeriöstä. Selvitys valmistui ja luovutettiin 3.9.2005.

Vuonna 2004 laadittiin myös muistiot kulttuuripolitiikan sektoritutkimuksen kehittämiseksi (Kokko) sekä koulutus- ja tiedepolitiikan hallinnonalan sektoritutkimuksesta.

2.2 Nykytila

Hallinnonalan sektoritutkimuksen toimijat

Opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimuskentän keskeisiä toimijoita ovat:

- 1) opetusministeriö, jonka strategia, toimintapolitiikat ja tulosohtaus linjaavat hallinnonalan ja sen sektoritutkimuskentän kehittämistä; ministeriö on myös itse tutkimuksen rahoittaja,
- 2) Opetushallitus, Suomen Akatemia, Taiteen keskustoimikunta, Valtion liikuntaneuvosto, Valtion nuorisoasiainneuvosto, Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO, Arkistolaitos sekä Museovirasto; nämä opetusministeriön alaiset virastot ja laitokset sekä rahoittavat että myös jossain määrin tekevät itse sektoriin liittyvää tutkimusta,
- 3) hallinnonalan varsinaiset sektoritutkimuslaitokset Kotimaisten kielten tutkimuskeskus Kotus ja Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö CUPORE, jotka toteuttavat ja jossain määrin rahoittavat sektoritutkimusta; lisäksi yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa tuotetaan runsaasti sektoria koskevaa tutkimusta.

Opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimustoiminta on jakautunut keskeisten alasektoreidensa suhteen seuraaville politiikkalohkoille:

- koulutus ja koulutuspolitiikka
- tiede, tutkimus ja tiedepolitiikka
- taide, kulttuuri ja kulttuuripolitiikka
- nuoriso ja nuorisopolitiikka
- liikunta, liikunnan yhteydet terveyteen ja hyvinvointiin sekä liikuntapolitiikka.

Näiden lisäksi opetusministeriö on vastuussa kirkollisasioista ja uskonnonvapauden liittyvästä lainsäädännöstä. Ministeriö seuraa uskonnonvapauden liittyvää kansainvälistä vertailevaa tutkimusta ja käynnistää tarpeen vaatiessa omia tutkimushankkeitaan.

Koulutuspolitiikan sektoritutkimustoimintaa toteuttavat ministeriön ammatillisen koulutuksen, ammattikorkeakoulu-, yliopisto- ja aikuiskoulutusyksiköt sekä Opetushallitus. Opetushallituksella on merkittävä rooli erityisesti tutkimustiedon kokoajana ja muokkaajana, mutta myös uuden tiedon tuottajana. Omaa tutkimustoimintaa virastolla on kansallisten arviointien yhteydessä sekä erillisprojekteissa, joita tehdään virkatyönä yhteisrahoituksella esimerkiksi Stakesin ja opetusministeriön kanssa.

Koulutuspolitiikan sektoritutkimus tilataan pääosin yliopistoilta, niiden yhteydessä toimivilta tutkimuslaitoksilta, ammattikorkeakouluilta ja tutkimuslaitoksilta. Merkittävimmät koulutuspolitiikan sektoritutkimuksen tuottajat ovat Koulutuksen tutkimuslaitos KTL (Jyväskylän yliopisto), Koulutussosiologian tutkimuskeskus RUSE (Turun yliopisto), Tilastokeskus, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA, Palkansaajien tutkimuslaitos PT ja Työelämän tutkimuskeskus (Tampereen yliopisto). Koulutuspolitiikan sektoritutkimuksen alueen osaamis pohjan vahvistamiseen ja tutkimusperinteen on pyritty luomalla Turun, Jyväskylän ja Tampereen yliopistoissa toimiva korkeakoulututkimuksen verkosto.

Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksessa CIMOssa on tutkimus- ja selvitystoimintayksikkö, jonka toimintaan kuuluvat mm. korkeakoulujen kansainvälisen liikkuvuuden tilastointi, CIMOn hallinnoimien ohjelmien arvioinnit sekä erillisselvitykset koulutuksen kansainvälisen toiminnan kehittämisen tueksi. CIMO teettää ohjelmien arvioinnit usein ulkopuolisilla tahoilla. CIMO tilaa tutkimuksensa yliopistojen laitoksilta (esim. Jyväskylän yliopiston suomen kielen laitos), tutkimuslaitoksilta (esim. Turun yliopiston Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus), muilta organisaatioilta ja yksittäisiltä tutkijoilta.

Tiedepolitiikan sektoritutkimusta toteuttavat ministeriön tiedepolitiikan yksikkö ja yliopistoyksikkö, Suomen Akatemia, Arkistolaitos ja Kotimaisten kielten tutkimuskeskus Kotus. Akatemia on tehtävänsä mukaisesti tiedepolitiikan asiantuntijaelin, joka pääasiassa teettää tutkimusta ulkopuolisilla tutkijoilla ja tutkimuslaitoksilla. Tämän ohella Akatemialla on mahdollisuus käynnistää merkittäviä, sektoritutkimusta tukevia tutkimusohjelmia ja yhteisrahoitteisia ohjelmia.

Arkistolaitoksen lakisääteisiin tehtäviin kuuluvat tutkimuksen edistäminen ja arkistotoimen ohjaaminen, kehittäminen ja tutkiminen. Arkistolaitoksen kokoelmat ovatkin keskeinen osa humanistis-yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen perusinfrastruktuuria. Kotus on kielitieteellinen tutkimuslaitos, jonka toiminta-ajatuksena on lisätä tietoa kotimaisista kielistä ja niiden asemasta kulttuurissa ja yhteiskunnassa sekä näin luoda edellytyksiä kielelliselle tasarvolle Suomessa.

Tiedepolitiikan sektoritutkimuksen keskeisiä toteuttajia ovat Helsingin yliopisto, Tampereen yliopisto, Teknillinen korkeakoulu, Helsingin kauppakorkeakoulu sekä Valtion teknillinen tutkimuskeskus. Tiedepolitiikan tutkimuksen tehostamiseksi on perustettu Tampereen yliopistoon tieteen, teknologian ja innovaatiotutkimuksen ryhmä (TaSTI) ja pääkaupunkiseudulle Helsingin yliopiston, Helsingin kauppakorkeakoulun ja Teknillisen korkeakoulun yhteinen tieteen ja tutkimuksen instituutti (HIST). Tiede- ja teknologiapolitiikan tutkimuksen tarpeiden kartoittamisessa ja alan tutkimuksen kehittämisessä opetusministeriö on tehnyt yhteistyötä teknologiahallinnon (KTM ja Tekes) kanssa.

Taide- ja kulttuuripolitiikan sektoritutkimuksen toimijoita ovat opetusministeriön taide- ja kulttuuriperintö-, viestintäkulttuuri- ja kulttuurivientiyksiköt, Taiteen keskustoimikunta, Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissätiö CUPORE ja Museovirasto.

Taiteen keskustoimikunnan tehtäväkenttänä on taide- ja kulttuuripolitiikan alan tutki-

mus. Sen tutkimusyksikkö harjoittaa ja tukee alan tutkimusta sekä tarjoaa asiantuntijapalveluja taidehallinnolle ja kulttuurin kentälle. Tutkimusyksikkö julkaisee tutkimus- ja tilastoraportteja, työpapereita ja tilastotiedotteita sekä ylläpitää kulttuuripolitiikan alueelle keskittyntä kirjastoa.

Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiön CUPOREn tehtävänä on seurata ja kehittää alansa kansallista ja kansainvälistä tutkimusta sekä tuottaa ja välittää kulttuuripoliittisen päätöksenteon käyttöön korkealaatuista tutkimustietoa. Säätiön tutkimuskeskus toteuttaa omaa tutkimus- ja selvitystoimintaa, tilaa tutkimuksia sekä pyrkii käynnistämään ajan-kohtaisia tutkimushankkeita yhteistyössä tutkijoiden ja kulttuuripolitiikan toimijoiden kanssa. Säätiön tarkoituksena on myös toimia yhteydenpito- ja keskustelufoorumina kulttuuripoliittista tutkimusta harjoittavien yksiköiden välillä Suomessa. Tuottamansa tiedon ja tutkijoidensa asiantuntemuksen kautta säätiö osallistuu myös kulttuuripolitiikan opetuksen kehittämiseen ja järjestämiseen. CUPORE on keskeisessä asemassa kulttuuripolitiikan sektoritutkimuksessa.

Museovirasto vastaa kulttuuriympäristön suojelusta, siihen liittyvästä tutkimuksesta ja museotoimen yleisestä johdosta ja kehittämisestä. Museovirasto on viranomais- ja asiantuntijapalveluita tuottava ja toteuttava tutkimuslaitos, jonka sektoritutkimus palvelee Suomen aineellisen kulttuuriperinnön vaalimista. Museovirastossa tehtävä sektoritutkimus liittyy erityisesti seuraaviin opetusministeriön aloihin: museot ja kulttuuriperintö sekä arkkitehtuuri. Museoviraston rakennettua perintöä koskeva sektoritutkimustoiminta palvelee myös ympäristöministeriötä, jonka hallinnonalaan rakennusperintöasiat kuuluvat.

Kulttuuripolitiikan tutkimusta toteutetaan myös yliopistoissa ja niiden yhteydessä toimivissa tutkimuslaitoksissa (mm. Aleksanteri-instituutti, Renvall-instituutti, Venäjän ja Itä-Euroopan instituutti, Jyväskylän yliopiston kulttuuripolitiikan koulutusohjelma ja Nykykulttuurin tutkimuskeskus).

Nuorisopolitiikan alasektorin toimijoita ovat opetusministeriön nuorisoyksikkö ja valtion nuorisoasiain neuvottelukunta. Valtion nuorisoasiain neuvottelukunnan tutkimustoimintaa koordinoi neuvottelukunnan tutkimus- ja julkaisujaosto. Nuorisotutkimuksesta vastaa pääasiassa Nuorisotutkimusseuran osana toimiva, kevyesti organisoitu nuorisotutkimusverkosto, jota opetusministeriö rahoittaa ja jonka kanssa käydään tuloskeskusteluja. Verkoston tutkijat ovat kiinteästi mukana nuorisopolitiikan ja -työn kehittämisessä niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Nuorisoalan sektoritutkimusta tehdään myös ammattikorkeakouluissa.

Liikuntapolitiikan alasektorin toimijat ovat ministeriön liikuntayksikkö sekä valtion liikuntaneuvosto. Liikuntayksikkö ja Valtion liikuntaneuvosto eivät tee omaa tutkimusta, vaan tilaavat hallintoa palvelevia selvityksiä tai tutkimuksia tarpeen mukaan. Alan tutkimusta tehdään liikunta-alan tutkimuslaitoksissa (Jyväskylän yliopisto, LIKES-tutkimuskeskus, KIHU ja liikuntalääketieteen asemat sekä monet yliopistolliset laitokset). Liikuntatieteellinen tutkimus on luonteeltaan pääosin soveltavaa. Liikunnan alueella on useita tutkimus- ja tiedonvälitysyksiköitä, joiden kanssa opetusministeriö toimii läheisessä yhteistyössä. Valtion liikuntaneuvoston liikuntatieteellisen jaoston tekemän arviointien ja esitysten perusteella tuetaan merkittävässä määrin myös liikuntapolitiikan tietopohjaa vahvistavaa liikuntatieteellistä perustutkimusta.

Sektoritutkimuksen hallinto

Opetusministeriössä vastuu hallinnonalan sektoritutkimusta ja sen kehittämisestä on yksiköillä tai osastoilla. Ministeriöllä ei ole yhteistä, koko opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimusta koordinoivaa henkilöä tai yksikköä. Opetusministeriön yksiköiden

sektoritutkimuksen ohjaus vaihtelee samoin kuin siihen liittyvä sisäisen työnjaon vakiintuneisuuden aste. Joissakin yksiköissä on nimetty sektoritutkimukseen henkilö, joka vastaa tutkimuksen suunnittelusta, rahoituksesta, seurannasta ja kehittämisestä. Muissa yksiköissä vastuu jakaantuu tapauskohtaisesti tai osa-alueittain. Lisäksi opetusministeriö nimeää edustajia kulttuuripolitiikan tutkimussäätiön CUPOREn hallitukseen ja opetusministeriön kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osaston ylijohtaja ja taide- ja kulttuuriperintöyksikön päällikkö edustavat opetusministeriötä taiteen keskustoimikunnan tutkimusyksikön ohjausryhmässä.

Virastojen ja laitosten sektoritutkimus, sen seuranta ja kehittäminen on järjestetty pysyväälle pohjalle useimmissa virastoissa. Opetushallituksessa tehtävät on samanaikaisesti sekä keskitetty että hajautettu. Suomen Akatemiassa ei ole omaa tutkimustoimintaa. Sektoritutkimustoiminnasta vastaavat henkilöt tai yksiköt on nimetty Taiteen keskustoimikunnassa, Nuorassa ja CIMOssa; muissa vastuu on jaettu useampien henkilöiden ja yksiköiden kesken. Arkistolaitoksella ei ole omaa tutkimusyksikköä Kotuksen sektoritutkimustutkimustehtäviä hoidetaan eri yksiköissä. Cupore on kokonaisuudessaan tutkimusta järjestävä organisaatio. Museoviraston tutkimustoiminnasta merkittävä osa on määräaikaisen projektihenkilökunnan varassa.

Toiminnan laajuus

Työryhmän tekemän kyselyn mukaan hallinnonalan rahoittaman tai toteuttaman sektoritutkimukseen volyymi oli yhteensä noin 9,9 milj. euroa vuonna 2004. Siitä ministeriön yksiköt käyttivät 4,5 milj. euroa, opetusministeriön alaiset virastot ja laitokset 2,4 milj. euroa ja sektoritutkimuslaitokset 3,0 milj. euroa.

Rahoituksella käynnistettyjen selvästi rajattujen sektoritutkimushankkeiden määrä oli vajaa sata. Osa hankkeista on määriteltävissä perustutkimukseksi tai sektoritutkimukseen kuulumattomaksi soveltavaksi tutkimukseksi. Vastaajat katsovat, että pääsääntöisesti nykyinen rahoitus ei ole riittävä ja tulevaisuudessa rahoitustarpeet ovat kasvavat.

Ministeriön käynnistämistä hankkeista niiden yksikkökohtainen määrä vaihtelee suuresti (0–20 hanketta/yksikkö). Hankkeista yli puolet on kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osaston käynnistämiä. Koulutus- ja tiedepolitiikan yksiköiden sektoritutkimushankkeet ovat luonteeltaan ajankohtaisaiheisiin paneutuvia. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikassa sektoritutkimukseen on panostettu enemmän ja systemaattisemmin, mutta toisaalta tutkimus on sektori- ja perustutkimuksen välialueella. Tiedepolitiikan sektoritutkimus on vähäistä, mutta sen systemaattiseen kehittäminen on aloitettu.

Taulukko 1. Opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimuksen kustannukset vuonna 2004

Yksikkö/virasto/laitos	Kustannukset 1 000 euro
<i>Sektoritutkimus yhteensä</i>	9 853
OPM-yksiköt	4 504
Yleissivistävän koulutuksen yksikkö	520
Ammatillisen koulutuksen yksikkö	151
Ammattikorkeakouluyksikkö	552
Yliopistoyksikkö	800
Aikuiskoulutusyksikkö	300
Tiedepolitiikan yksikkö	25
Taide- ja kulttuuriperintöyksikkö	250
Viestintäkulttuuriyksikkö	
Liikuntayksikkö	784
Nuorisoyksikkö	750
Kehittämisen- ja palveluyksikkö	372
Kansainvälisten asioiden sihteeristö ¹	
Virastot/laitokset	2 355
Suomen Akatemia	120
Arkistolaitos	135
Taiteen keskustoimikunta	301
Opetushallitus	440
Valtion liikuntaneuvosto ²	
Cimo	78
Museovirasto	1 200
Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta	81
Sektoritutkimuslaitokset	2 995
Kotimaisten kielten tutkimuslaitos	2 500
Cupore	495

Lähde: Sektoritutkimustyöryhmän kysely

¹Oman ilmoituksen mukaan ei rahoita sektoritutkimusta

²Ks. opetusministeriön liikuntayksikkö

Virastojen ja laitosten sektoritutkimus jakautuu niiden rahoittamiin ja itse toteuttamiin hankkeisiin. Hankkeista näkyy virastojen ja laitosten asema päätöksenteossa; mitä enemmän viraston tai laitoksen tehtävät liittyvät toimintapolitiikan valmisteluun tai toteuttamiseen, sitä enemmän hankkeet lukeutuvat politiikkaa palvelevan sektoritutkimukseen piiriin.

Työryhmä täydensi sektoritutkimuksen toimijoille tekemänsä kyselyn tuloksia opetusministeriön diaarin määrärahapäätösten tarkastelulla. Täydentäminen nosti kustannusten loppusumman 12,6 milj. euroon. Sitä olennaisempi uusi tieto on kuitenkin havainto, että suurin piirtein puolet sektoritutkimuksen kustannuksista suuntautuu sektoriin liittyvän yleisen tiedon tuottamiseen toisen puolen liittyessä politiikan valmisteluun.

Taulukko 2. Opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimuksen kustannukset sektoreittain vuonna 2004, 1 000 euroa

Sektorit	Sektoritutkimus		
	Politiikka	Yleinen	Yhteensä
OPM yhteensä	6 398	6 251	12 649
Koulutuspolitiikka	4 794	0	4 794
Tiedepolitiikka	253	2 635	2 888
Kulttuuri ja taide	918	1 200	2 118
Liikuntapolitiikka	352	1 666	2 018
Nuorisopolitiikka	81	750	831

Lähde: Opetusministeriön määrärahapäätökset ja sektoritutkimustyöryhmän kysely

Rahoituslähteet

Opetusministeriön yksiköt rahoittavat sektoritutkimusta useimmiten kehittämismomenteilta, mutta myös erilaisia toimintamomentteja sekä veikkausvoitto- ja raha-arpajaisvoittovaroja käytetään. Virastot ja laitokset rahoittavat sektoritutkimuksensa budjetista, opetusministeriön erillisrahoituksella, Euroopan unionin ja muiden kansainvälisten toimijoiden varoista. Sektoritutkimuslaitosten tutkimusrahoitus tulee opetusministeriön toimintamäärärahoista, veikkausvoittovaroista, opetusministeriön hankerahoista, Suomen Akatemialta ja Euroopan sosiaalirahastolta.

Tutkimuskapasiteetin riittävyys

Ammattitaitoista tutkimuskapasiteettia löytyy pääsääntöisesti hyvin, tarvittaessa ulkomailta, joskin tarvetta kapasiteetin lisäämiseen on eräillä alasektoreilla. Myöskin tutkimuksen laatua pidetään hyvänä, mutta joiltakin osin laatu vaihtelee. Nousevaksi ongelmaksi nähtiin tiedon tuotannon hitaus suhteessa päätöksenteon tarpeisiin. Ongelmia on aikatauluissa pysymisessä eikä uusiin tutkimuksellisiin avauksiin ole aina helppoa löytää riittävän tasokkaita tutkijoita.

Sektoritutkimuksen käyttö hallinnonalan toiminnassa

Työryhmän kyselyn perusteella sektoritutkimusta käytetään hallinnonalalla

- seurantatiedon tuottamiseen
- toimintapolitiikan valmisteluun ja toteuttamiseen
- päätöksenteon, lainsäädännön ja avustuspolitiikan valmisteluun
- toimialan ja sen toimintaympäristön tilanteen kartoittamiseen,
- ajankohtaisten kysymysten selvittämiseen
- tutkimuksen katvealueiden peittämiseen
- uusien ratkaisujen hakemiseen ja pyrkimykseen yhdistää olemassa olevaa tutkimustietoa tilastojen ja arviointien tuottamaan tietoon.

Opetusministeriön yksiköissä sektoritutkimus käynnistetään joko toimintapolitiikan muuttumisen yhteydessä, sektoritutkimuksen toteuttamisohjelmien perusteella tai tutkijoiden aloitteiden pohjalta. Sektoritutkimuksen ennakointi liittyy laajemman toimintapolitiikan

suunnitteluun; pitkäjänteisellä sektoritutkimuksella saatetaan tuottaa tietoa politiikan valmistelun mahdollisista ongelma-alueista.

Virastot ja laitokset käynnistävät sektoritutkimusta silloin, kun tarvittava tieto on tärkeää toiminnan kannalta, vastaa ajankohtaisiin tietotarpeisiin ja resursseja on käytettävissä. Ehdotukset hankkeista tulevat toimintayksiköistä, opetusministeriöstä, ulkopuolisilta intressitahoilta ja tutkijoilta. Hankkeet valmistellaan ao. substanssiryksiköissä ja/tai yhteistyössä tutkimusyksikön kanssa. Sektoritutkimuksen tarve-alueiden määritykset syntyvät toimintapolitiikan suunnittelun yhteydessä, joskin eräät virastot ovat laatineet pitemmän aikavälin kokonaissuunnitelmia.

Sektoritutkimuslaitoksista Kotus käynnistää hankkeita silloin, kun sillä on tarvittava asiantuntemusta. CUPOREN hankkeet perustuvat vuotuisiin toimintasuunnitelmiin ja tutkimuksen keskipitkän aikavälin tutkimusstrategiaan. Tutkimustarvetta ennakoidaan seuraamalla toimintaympäristön muutoksia sekä pitämällä yhteyttä tutkimuksen rahoittajiin ja muihin tutkimuslaitoksiin. Sektoritutkimuslaitosten toteuttama sektoritutkimus on luonteeltaan soveltavaa, vaatii hyvää asiantuntemusta ja edellyttää usein suhteellisen nopeaa toteutusta.

Sektoritutkimuksen rooli opetusministeriön päätöksenteossa

Opetusministeriössä sektoritutkimus nähdään ministeriön päätöksentekoa tukevana suunnittelu-, tutkimus- ja kehittämistyönä sekä tiedontuotantona. Sektoritutkimuksella tarkoitetaan tällöin 1) ministeriön hallinnonalan politiikkojen suunnittelua, kehittämistä ja arviointia tukevaa, 2) ministeriön tai sen alaisen viraston rahoittamaa tai valtion tutkimuslaitoksissa tehtävää ja 3) ammattitutkijoiden tekemää tutkimusta.⁹

Ministeriössä sektoritutkimus on yksi monista tavoista hankkia päätöksenteossa tarvittavaa tietoa. Muita tiedon hankkimisen tapoja ovat:

- olemassa olevan Suomessa tai muualla julkaistun tutkimustiedon hyödyntäminen
- ministeriön, sen alaisten virastojen ja tutkimuslaitosten tai muiden tahojen ylläpitämien rekisterien sisältämä tieto sekä niistä tehdyt tilastot,
- työryhmäraportit
- selvitysmiesraportit tai vastaavat sekä
- arviointiraportit.

Karkean kuvan ministeriön päätöksenteossa käyttämästä tiedosta saa analysoimalla ministeriön julkaisujen koostumusta (taulukko 3). Vuonna 2004 ministeriö julkaisi yhteensä 75 raporttia. Niistä varsinaisia politiikkapapereita – erilaisia strategioita, suunnitelmia ja ohjelmia – oli 9, selvityksiä 57 ja tilastojulkaisuja tai esittelyitä tms. faktajulkaisuja 8. Jo julkaistujen teosten käännöksiä oli 14. Suurin osa julkaisuista syntyi työryhmissä (35), selvitysmiestä käytettiin 6 kertaa, tutkijaa 13 julkaisussa. Ministeriön virkamiesten omana työnä julkaisuja syntyi 21.

Julkaisujen rakenne kuvastaa myös ministeriön työskentelyä asiantuntijaorganisaationa. Tärkeimmät tuotokset ovat päätöksiä, joista merkittävimmät kirjataan strategioiksi, suunnitelmiksi ja ohjelmiksi. Ne laaditaan pääsääntöisesti ministeriön virkamiesten omana työnä ja heidän asiantuntemustaan hyödyntäen. Määrällisesti laajin osa ministeriön tarvitsemaa tietoa tuotetaan työryhmissä, joihin kootaan asiantuntijoita ministeriön yksiköistä, sen alaisesta hallinnosta, etujärjestöistä sekä tarvittaessa muilta hallinnonaloilta.

⁹Politiikan valmistelussa liukuvat rajat tutkimuksen, selvitysten ja arvioinnin välillä.

Taulukko 3. Opetusministeriön julkaisut lajin ja tekotavan mukaan 2004

Toiminta- lohko	Laji					Tekotapa		
	T	S	P	K	R	S	T	O
Yhteensä	8	57	9	14	35	6	13	21
Koulutus	6	31	4	6	20	4	7	10
Tiede	1	4	1	4	1	1	2	3
Kulttuuri	0	10	0	1	6	1	1	2
Liikunta	1	5	0	1	5	0	0	1
Nuoriso	0	5	0	2	1	0	3	1
Hallinto	0	2	4	0	2	0	0	4

Laji

T=tilasto tai fakta

S=selvitys tai tutkimus

P=politiikkapaperi

K=käännös

Tekotapa

R=työryhmä

S=selvitysmies

T=tutkija

O=oma

Lähde: <http://www.minedu.fi/julkaisut/index.html>

Työryhmien vahvuus on niiden edustaman asiantuntemuksen ja samalla edunvalvonnan monipuolisuus, minkä ansiosta tarkasteltavasta asiasta voidaan muodostaa laajempi ja yksityiskohtaisempi kuva kuin jos selvitys olisi laadittu yksittäisen virkamiehen tai tutkijan toimesta. Selvitysmiehen käyttö tuottaa samantyyppisiä tuloksia kuin työryhmät – perustuuhan selvitysmiehen työ usein laajaan asiantuntijoiden ja eturyhmien kuulemiseen. Selvitysmiehen etu työryhmätyöskentelyyn verrattuna on nopeus ja tehokkuus.

Yksittäisten tutkijoiden laatimien julkaisujen pieni määrä kertoo osaltaan, että ministeriössä sektoritutkimuksella on erityinen rooli päätöksenteon tueksi tarkoitetussa tiedontuotannossa. Sektoritutkimusta käytetään, kun tutkimuksen tekemiseen on aikaa ja resursseja ja/tai kun halutaan perehtyä perusteellisemmin toimintapolitiikan tai toimintaympäristön joihinkin osa-alueisiin. Käytettävissä oleva aika ja resurssit sekä tarvittavan tiedon syvyys ovat tekijöitä, jotka määräävät, milloin ministeriön kannattaa käynnistää sektoritutkimushankkeita. Sektoritutkimuksen rooli painottuu erityisesti strategisen suunnittelun tukemiseen.

3 Sektoritutkimuksen kehittäminen

3.1 Kehittämisen lähtökohdat

Sektoritutkimuksen tavoitteet

Opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimukselle voidaan määritellä kaksi tavoitetta. Sen tulee tuottaa 1) yleistä hallinnonalaan liittyvää tietoa, jota viranomaiset, poliittiset päätöksentekijät, kansalaiset, kansalaisjärjestöt ja etujärjestöt, voivat käyttää oman ja yhteiskunnan kehittämiseen liittyvässä toiminnassa, ja 2) sellaista tietoa, jolla hallinnonalan toimijat pystyvät kehittämään päätöksentekonsa laatua, vaikuttavuutta, tuloksellisuutta, taloudellisuutta ja tehokkuutta.

Sektoritutkimuksen järjestelmällisellä hyödyntämisellä hallinnonala voi:

- hankkia, arvioida ja välittää muualla tuotettua tietoa päätöksentekijöiden ja sen valmistelijoiden käyttöön;
- perehtyä aikaisempaa perusteellisemmin päätöksenteon kohteeseen, sen rakenteeseen ja toimintalogiikkaan sekä tunnistaa kehittämishaasteita; sektoritutkimus tarjoaa tietoa, mahdollistaa asioiden käsitteellistämisen, liittää kohteen muihin kysymyksiin ja edistää ongelmien taustalla olevien syiden ymmärtämistä;
- lisätä laajemman toimintaympäristön tuntemusta ja tunnistaa sen muutoksia;
- arvioida harjoitetun ja suunnitteilla olevan politiikan todellisia vaikutuksia ja analysoida eri politiikkavaihtoehtojen vaikutuksia;
- ennakoida tulevaisuuden ongelmia ja kehittää keinoja niiden ratkaisemiseksi;
- parantaa päätöksenteon valmistelutyön tehokkuutta ja laatua kehittämällä työnjakoa politiikan valmistelijoiden ja tutkijoiden välillä; olennaisia työnjakoon liittyviä kysymyksiä ovat miten ja kenen toimesta tieto kerätään, muokataan ja tuotetaan
- lisätä kansalaisten luottamusta poliittiseen päätöksentekoon; luottamusta lisää, kun kansalaiset havaitsevat, että hallinnonala käyttää systemaattisesti tietoa punnitessaan eri politiikkavaihtoehtoja ja tehdessään ratkaisuja niiden välillä.

Sektoritutkimuksen hyödynnettävyyden lisääminen

Erityisesti ammattimaisen tutkimuksen hyödynnettävyyttä päätöksenteossa voidaan lisätä seuraavasti:

1 Hallinnonalan tutkimusasiantuntemuksen lisääminen

Tutkijat tavallisesti erikoistuvat syvällisesti yhteen aiheeseen tai aihepiiriin, mutta päättäjien on hallittava laaja määrä erilaisia asiakokonaisuuksia. Tieteellisen tiedon muoto on usein sellainen, etteivät päätöksentekijät pysty sitä välittömästi hyödyntämään. Hyödyntäminen edellyttää, että hallinnonalalla on riittävästi resursseja ja tutkimuksellista asiantuntemusta tutkimuksen tulosten tulkitsemiseksi ja muuntamiseksi politiikan valmistelussa tarvittavaan muotoon.

2 Tutkimustarpeiden varhainen tunnistaminen

Huolellinen tutkimus kestää useita vuosia, mutta päätöksenteko tarvitsee tutkimustulokset käyttöön välittömästi tietotarpeen havaittuaan. Poliittisten tavoitteiden valmisteluun ja toteuttamiseen liittyvät tutkimukselliset tietotarpeet tulisi sen vuoksi määritellä useaksi vuodeksi eteenpäin. Se puolestaan edellyttää tutkittavien asioiden varhaista tunnistamista ja toimialan jatkuvaa, laaja-alaista seurantaa. Tämä on mahdollista, jos hallinnonalan toimijat käyttävät monipuolisesti erilaisia lähteitä ja yhteyksiä potentiaalisten, analysointia vaativien asioiden tunnistamiseen.

3 Tutkijoiden kytkeminen päätöksenteon valmisteluun

Systemaattisen tutkimuksen viivettä voidaan lyhentää kytkemällä poliittisen päätöksenteon valmisteluun niin kansallinen tiedemaailma kuin mahdollisuuksien mukaan ulkomaalaisetkin asiantuntijat. Valmistelun monipuolisuutta edistää, jos siinä on mukana riippumattomia, erilaisia näkemyksiä edustavia tutkijoita.

4 Verkostoituminen

Politiikan valmistelijoiden tulisi huolehtia toimialansa asioiden ja ongelmien järjestelmällisestä kokoamisesta ja tieteellisestä arvioinnista ja varmistaa, että asiat tuodaan ministereiden ja keskeisten päättäjien tietoon varhaisessa vaiheessa. Tämä on mahdollista verkostoitumalla kiinteään vuorovaikutukseen kotimaisten ja ulkomaisten tutkijoiden ja tutkimuslaitosten kanssa.

5 Olemassa olevan tutkimustiedon tehokkaampi hyödyntäminen

Erityisen tärkeää on, että hallinto kiinnittää huomiota olemassa olevan tutkimustoiminnan parempaan hyödyntämiseen sen sijaan, että käynnistettäisiin uutta tutkimusta. Uutta tutkimusta kannattaa käynnistää vasta sitten, kun ollaan vakuutettu, että olemassa oleva tutkimus ei vastaa tietotarpeisiin.

6 Tiedontuotannon kytkeminen sektorin toimintalogiikkaan

Tietotarpeiden määrittelyssä tulee ottaa lähtökohdaksi laaja-alainen näkökulma ja monipuolisesti syy-seuraussuhteita selvittävä tutkimus. On tunnettava laaja-alaisesti ja syvällisesti sektorin toimintaympäristö ja siinä vaikuttavat toimintamekanismit, eri väestöryhmien tilanteet sekä toimenpiteiden vaikuttavuus. Keskeistä on menneeseen kehitykseen vaikuttaneiden tekijöiden analyysi, koska sen avulla voidaan tuottaa käsitys tarjolla olevista tulevaisuuden eri vaihtoehtoista ja niihin liittyvien ratkaisujen vaikutuksista.

7 Tutkimusjoustavuus

Tutkimuksen hyödyntämiseen liittyvä ongelmaa voidaan lieventää tutkimusjoustavuudella. Vaikka strategiset haasteet ja niistä johdetut tietotarpeet tiedetäänkin makrotasolla, sektoritutkimuksen strategia ei voi olla kovin yksityiskohtainen. Sektoritutkimusstrategian pohjalta kannattaa laatia vuosittain yksityiskohtaisempi tutkimuksen vuosisuunnitelma, jossa määritellään tietotarpeet, joihin ministeriön rahoittamalla tutkimuksella kyseisenä vuonna vastataan.

8 Yhteistyön kehittäminen

Monet hankkeet on järkevää toteuttaa yhteisrahoituksena hallinnonalan muiden toimijoiden ja muiden hallinnonalojen kanssa.

Sektoritutkimuksen kehittämisen hallinnolliset edellytykset

Hallinnonalan sektoritutkimuksen kehittämisen edellytyksenä on, että hallinnonalalla on

- selvä työnjako sektoritutkimusta tilaavien ja tuottavien virastojen ja laitosten välillä,
- selkeä kuva sektoriin liittyvästä kotimaassa ja kansainvälisesti tuotetusta tiedosta ja sen tutkimuksen kehittämistarpeista,
- riittävästi resursseja ja ammattitaitoista tutkimuskapasiteettia tarvittavan tutkimuksen toteuttamiseksi,
- selkeä kuva hallinnonalalla ja sitä sivuavilla hallinnonaloilla tehtävästä sektoritutkimuksesta sekä valmius poikkihallinnolliseen yhteistyöhön,
- riittävästi ammattitaitoista henkilökuntaa sektoritutkimuksen tulosten tulkitsemiseksi ja muuntamiseksi soveltuvaksi politiikan valmisteluun.

Sektoritutkimuksen organisointi

Asianmukaisesti toteutettu sektoritutkimus edellyttää, että

- organisaatiossa on henkilö tai henkilöitä, jotka vastaavat tutkimuksen suunnittelusta ja toteuttamisesta,
- tutkimuksen toteuttamisesta on selkeä pitkän ja lyhyen aikavälin, riittävästi resursoitu suunnitelma,
- tutkimus liittyy tiiviisti organisaation toimintapolitiikan kehittämiseen,
- tutkimuksen suunnittelu, toteuttaminen sekä tiedon levittäminen tapahtuvat verkostoissa, joihin organisaation edustajan lisäksi osallistuvat tutkijat, intressiosapuolet, muut aihepiiriin liittyvät organisaatiot sekä (mahdollisuuksien mukaan) muut tutkimuksen käyttäjät,
- tulosten hyödyllisyys varmistetaan hyvällä suunnittelulla, ohjauksella, vuorovaikutteisella, yleistajuisella raportoinnilla, päätösseminaarien ja soveltajakokousten kautta.

Opetusministeriön rooli

Opetusministeriö on keskeinen toimija sektoreihinsa kuuluvassa yhteiskunnallisessa tutkimuksessa ja sitä koskevan tietopääoman vahvistajana. Opetusministeriöllä on vastuu paitsi 1) ministeriön hallinnonalan politiikan tarvitseman myös 2) päävastuu koko sektorin tiedontuotannosta, joka antaa pohjan sektorin yleiselle kehittämiselle. Vastuu ulottuu valtiollisen toiminnan lisäksi myös kunnallisen ja yksityisen toiminnan alueille. Laaja

sektoritutkimusvastuu tarkoittaa vastuuta koko sektorin tutkimuspolitiikan muodostamisesta, tutkimuksen ohjaamisesta ja rahoittamista hallinnonalan ylimmällä tasolla.

Näiden tehtävien menestyksellinen suorittaminen edellyttävät, että ministeriö tutkimuksen käyttäjänä:

- määrittelee omat tiedontarpeensa
- varmistaa, että politiikka perustuu ajantasaiseen tietoon
- määrittelee tutkimustoiminnan tavoitteenasettelun
- määrittelee tutkimustarpeiden prioriteetit tutkimuksen toteuttajille
- varmistaa, että ministeriön käytössä on sellaista osaamista, että tutkimuksen tulokset on mahdollista käyttää sekä kansallisen että kansainvälisten velvollisuuksien täyttämiseksi.

Ministeriön tulee kehittää sektoritutkimuksen kapasiteettia ja rahoitusta siten, että se tukee laajasti sektorin pitkän aikavälin laajaa kehittämistä, julkilausuttuja politiikkatavoitteita sekä hallinnonalan tutkimus- ja kehittämistoiminnan kokonaisuutta.

Ministeriön tulee arvioida tutkimus- ja kehittämistoimintaansa säännöllisesti. Arvioinnin kohteina tulee olla sektoritutkimustoiminnan kokonaisuus, siinä sovellettava työnjako, sektoritutkimustoiminnan kapasiteetti ja rahoitus.

3.2 Kehittämistarpeet

Opetusministeriön hallinnonalan keskeiset kehittämistarpeet liittyvät sektoritutkimuksen volyymiin, hallinnonalan sektoritutkimuksen toteuttamiseen ja koordinaatioon sekä tutkimuksen suuntautumis- ja tarvealueisiin.

Volyymi

Valtion tutkimusrahoituksesta opetusministeriön pääluokan kautta ohjautui 650 milj. euroa vuonna 2004, mikä oli 42 % valtion koko tutkimusrahoituksesta. Samana vuonna esimerkiksi kauppa- ja teollisuusministeriön pääluokan tutkimus- ja kehittämismäärärahat olivat 530 milj. euroa ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön 122 milj. euroa.

Taulukko x. Valtion tutkimus- ja kehittämisrahoitus vuonna 2004 opetusministeriön pääluokassa

Opetusministeriö	648,1
Yliopistot	407,9
Suomen Akatemia	214,6
Tutkimuslaitokset	6,9
Muut	18,7

Lähde: Tutkimus- ja kehittämisrahoitus valtion talousarviossa 2004

Opetusministeriön alaisen sektoritutkimustoiminnan volyymi on kuitenkin vähäinen verrattuna muihin ministeriöihin. Valtion tutkimuslaitosten budjettirahoitteiset tutkimusmenot olivat vuonna 2004 253 milj. euroa ja ulkopuolinen rahoitus mukaan luettuna 470 milj. euroa. Opetusministeriön alaisina toimivien sektoritutkimuslaitosten

(Kotimaisten kielten tutkimuslaitos, museovirasto) budjettirahoitus oli 6,9 milj. euroa¹⁰, kun samaan aikaan esimerkiksi maa- ja metsätalousministeriön alaisten tutkimuslaitosten menot olivat 86 milj. euroa, kauppa- ja teollisuusministeriön 75 milj. euroa ja sosiaali- ja terveysministeriön 106 milj. euroa.

Luvut osoittavat kuinka paljon opetusministeriön hallinnonalalla käytetään rahaa sektoritutkimukseen verrattuna muihin keskeisiin ministeriöihin. Näiden lisäksi jokaisella ministeriöllä on käytettävissään budjetissa osoitetut tutkimukseen tarkoitettut toimintamenot. Tilanne selittyy paljolti opetusministeriön alaisten sektoritutkimuslaitosten vähäisellä lukumäärällä ja niiden suhteellisen pienillä budjeteilla.

Toisaalta sektorilla ja sektorista tehdään kuitenkin paljon tutkimusta, mitä osoittaa esimerkiksi se, että kasvatustieteellisen ja koulutustutkimuksen volyyymi on yliopistollisen tutkimuksen laajimpia. Se merkitsee kuitenkin, että kun muilla hallinnonaloilla tehtävä tutkimus on soveltavaa ja sektorin kehittämiseen liittyvää sekä sektoriministeriön koordinoimaa tutkimusta, opetusministeriön hallinnonalalla tutkimus määräytyy paljolti akateemisen tutkimuksen pelisääntöjen mukaan. Esimerkiksi kasvatustieteellinen ja koulutustutkimus eivät välttämättä ole suuntautuneet hallinnonalan tarpeiden näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti.

Taulukko 4. Sektoritutkimuksen osuus valtionmenoista alasektoreittain vuonna 2004, %

Sektori	Milj. euroa			Sekt. tutk. osuus, %	
	Valtion menot ¹	Sekt.tutk. kustann. ²		Kaikki	Pol. tukeva
		Kaikki	Pol. tukeva		
Yhteensä	8 988	12,6	6,4	0,14	0,07
Koulutus + opintotuki	7 826	4,8	4,8	0,06	0,06
Tiede	239	2,9	0,3	1,21	0,11
Kulttuuri	489	2,1	0,9	0,43	0,18
Liikunta	117	2,0	0,4	1,72	0,30
Nuoriso	37	0,8	0,1	2,26	0,22
Muut	280	0,0	0,0	0,00	0,00

¹Määrärahat ja valtionavut

²ks. taulukko 2.

Toinen opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimuksen piirre on tutkimuksen volyymin huomattava alasektori-kohtainen vaihtelu. Sektoritutkimuksen kustannukset muodostavat 0,14 % koko hallinnonalan valtion menoista (budjetin määrärahat ja valtionosuudet). Koulutuspolitiikan kokonaismenoista sektoritutkimuksen menot muodostavat 0,06 %, kun ne ovat tiedepolitiikassa 1,21 %, liikuntapolitiikassa 1,72 % ja nuorisopolitiikassa 2,26 %. Viimeksi mainittujen korkeat osuudet johtuvat varsin korkeasta yleisen sektoritutkimuksen osuudesta. Tiedepolitiikassa tätä selittää Kotimaisten kielten tutkimuslaitoksen sijoittuminen

¹⁰Kotimaisten kielten tutkimuslaitoksen budjettirahoitus oli 4,7 milj. euroa (kokonaisrahoitus 5,1 milj. euroa) ja museoviraston 2,2 milj. euroa (2,6 milj. euroa). Huom. tässä viitataan Tilastokeskuksen sektoritutkimuslaitosten luokitteluun, joka on erilainen kuin työryhmän käyttämä, ks. taulukko 1.

alasektorille, liikunta- ja nuorisopolitiikassa taas on kyse siitä, että osa alan perus- ja sovelta-
vasta tutkimuksesta rahoitetaan hallinnon määrärahoihin.

Tilanne tasoittuu, kun osuutta tarkastellaan vain politiikkaa tukevan tutkimuksen osalta. Kuitenkin näyttää siltä, että nimenomaan koulutuspolitiikassa sektoritutkimuksen osuus kokonaismenoista jää selvästi muiden alasektoreiden osuutta pienemmäksi.

Hallinnonalan sektoritutkimuksen toteuttamisen ja koordinaation ongelmat

Vähäisen volyymin lisäksi hallinnonalan sektoritutkimuksen kehittämistarpeista voidaan todeta yhteen vetäen seuraavaa:

1. Opetusministeriön hallinnonalalla sektoritutkimuksen toteuttamistavat vaihtelevat paljon ja osastotasolla koordinaatiota on vähän. Ensi sijassa kulttuuri- taide-, liikunta- ja nuorisopolitiikan alueilla sektoritutkimus on organisoitu pääosin suunnitelmallisesti, kattavasti ja verkostomaisesti. Koulutus- ja tiedepolitiikan osaston yksiköissä tutkimusta käynnistetään yksittäisinä, ajankohtaisiin teemoihin liittyvinä projekteina. Hankkeiden seuranta ja tutkimustulosten hyödyntäminen toteutuvat hyvin vaihtelevasti. Monista opetusministeriön yksiköistä, sen alaisista virastoista ja tutkimuslaitoksista puuttuu sektoritutkimuksen hallinnoinnista vastuussa oleva henkilö.
2. Tutkimustiedon välittyminen, yhteydenpito toimialaa sivuavien hallinnonalojen sektoritutkimuksesta vastaavin tahoihin ja tutkimuksen yhteydet hallinnonalan toiminnalliseen strategiatyöhön ovat heikot. Hallinnonalan kykyyn hyödyntää tutkimustuloksia politiikan suunnittelussa ja valmistelussa on kiinnitetty riittämättömästi huomiota. Ministeriössä ja sen alaisissa virastoissa on vähän sellaisia tehtäviä, joihin kuuluu tutkimustiedon analysoiminen ja hyödyntäminen. Sektoritutkimuksen vastuuvirkamiehille ei ole järjestetty asiaan liittyvää koulutusta.
3. Sektoritutkimusta ei koordinoita opetusministeriön eikä hallinnonalan sisällä. Hallinnonalalta puuttuu selvä kokonaiskäsitelmä siihen kuuluvien yhteiskunnallisten sektoreiden tiedontuotannon tilasta ja sen kehittämisen tarpeista sekä yhtenäiset menettelytavat sektoritutkimuskysymysten hoitamiseksi. Kun tutkimusta lisäksi rahoitetaan kirjavasti eri lähteistä, ajantasainen tieto tutkimuksen volyymistä ja sen kustannuksista puuttuu. Hallinnonalalla ei ole myöskään yhtenäisiä ohjeita hanketarjousten laatimisesta, kustannuslaskennasta, hankkeiden kilpailuttamisesta ja laskutusperusteista.
4. Suunnittelu ja koordinaatio tapahtuvat hierarkian alemmilla tasoilla eikä osastojen/ lohkojen tarpeita soviteta yhteen. Hallinnonalan toimintalohkojen (koulutus-, tiede-, kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapolitiikka) välillä ei ole juurikaan yhteistyötä. Yhteistyö puuttuu paitsi opetusministeriön ja sen alaisten virastojen ja laitosten sekä sektoritutkimuslaitosten usein myös opetusministeriön eri yksiköiden väliltä. Sektoritutkimuksen käynnistäminen ja rahoittaminen on pääsääntöisesti jokaisen toimintayksikön tai organisaation omalla vastuulla.
5. Omien tutkimusmäärärahojen käyttöä ja tutkimuslaitosten toimintaa ei tarkastella yhtenä kokonaisuutena. Yliopistoille ja tutkimuslaitoksille suunnattua sektoritutkimusrahoitusta ei koordinoita keskenään eikä myöskään saman yliopiston tai laitoksen muuhun, usein ministeriön rahoittamaan tutkimustoimintaan. Ministeriön tutkimus- ja tiedontarpeita palveleva infrastruktuuri ja tutkimuskapasiteetti yliopistolaitoksen piirissä kaipaavat edelleen vahvistamista.

Sektoritutkimuksen suuntautumis- ja tarvealueet

Työryhmän teettämä kysely osoittaa, että hallinnonalan sektoritutkimuksen kokonaisuudelle ominainen vaihtelu, hajanaisuus ja pirstaleisuus liittyy myös tutkimuksen suuntautumis- ja tarvealueisiin. Sektoritutkimuksen kattavuuden, systemaattisuuden ja tavoitteellisuuden vaihtelu on suuri. Kulttuuri- taide-, liikunta- ja nuorisopolitiikan lohkoilla tutkimustarpeita on kartoitettu suunnitelmallisesti ja yhteistyössä tutkijoiden ja tutkimuslaitosten kanssa. Muilta osin suuntautumisalueet liittyvät paljolti toimintayksiköiden tai organisaatioiden kulloisiinkin ajankohtaisiin tarpeisiin.

Sektoritutkimuksen aiheiden tulee nousta yksiköiden toimintapolitiikan ja niihin liittyvien toimintasektoreiden kehittämistä. On kuitenkin tärkeää, että tutkimusaiheiden valintaa tehdään jatkuvasti, riittävän pitkällä aikajänteellä ja korostaen uuden tutkimuksen perustumista jo olemassa olevan tutkimustietoon. Viimeksi mainittu merkitsee, että riittävä paino tulee asettaa kirjallisuuskatsauksille ja meta-analyysseille. Myös käsitteanalyyssejä tarvitaan.

Sektoritutkimuksen hajanaisuus ja pirstaleisuus merkitsevät suuntautumis- ja tarvealueiden suhteen sitä, että vaikka hallinnonalan eri lohkojen ja alasektoreiden toimintapolitiikan käyttöön tuotetaan tutkimukseen perustuvaa tietoa, sitä ei ole käytettävissä opetusministeriön strategian tai hallinnonalan kannalta tärkeiden laajojen toimintapolitiikkojen tueksi. Toinen tähän liittyvä ongelma on, että jos ja kun hallinnonala ei teetä toimintalohkoittaista tai hallinnonalan kokonaisuuteen liittyvää tutkimusta, syntyvän tiedon tyhjiön täyttävät muut toimijat, joiden intressit liittyvät usein muihin kuin hallinnonalan kehittämisen tavoitteisiin.

Taulukko 5 osoittaa, kuinka eräiden tutkimuslaitosten ja hallinnonalojen koulutukseen, koulutuspolitiikkaan, tieteeseen ja tiedepolitiikkaan liittyvien julkaisujen määrä on noussut nopeasti viime vuosina.¹¹ Useimmat julkaisujen aihealueet liittyvät koulutuksen ja tutkimuksen rooliin yhteiskunnassa ja taloudessa sekä myös kysymyksiin sektoreiden käyttämien resurssien ja sen tuotosten välisestä suhteesta. Tätä kehitystä voidaan sinänsä pitää myönteisenä, koska laajentunut tutkimus tuottaa hyödynnettävää tietoa myös hallinnonalan toimintapolitiikan muodostamiseen. Toisaalta kuva hallinnonalan yhteiskunnallisesta ja taloudellisesta merkityksestä samoin kuin toiminnan tarkoituksenmukaisuudesta muodostuu yksipuoliseksi, mikäli hallinnonala ei itse tutki sektorin toimintaa omista lähtökohdistaan.

¹¹Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA, Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA, Palkansaajien tutkimuslaitos PT, Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos PTT, Suomen itsenäisyyden juhluvuoden rahasto SITRA, Valtion taloudellinen tutkimuslaitos VATT, valtiovarainministeriö ja valtioneuvoston kanslia.

Taulukko 5. Eräiden tutkimuslaitosten ja hallinnonalojen koulutus- ja tiedepolitiikkaan liittyvät julkaisut 1995–2004 aihealueittain¹

	Kpl	Yht.	Aihealue ²		
			Koulutus	T&K	Muu
<i>Yhteensä</i>	119	123	30	61	32
2004	29	29	8	11	10
2003	15	15	2	9	4
2002	24	25	4	16	5
2001	9	10	4	3	3
2000	14	14	4	9	1
1999	8	7	1	2	4
1998	6	6	2	3	1
1997	8	8	0	5	3
1996	5	8	4	3	1
1995	1	1	1	0	0

¹Julkaisut, jotka liittyvät asiasanoihin koulutus ja koulutuspolitiikka, tiede ja tiedepolitiikka

²Aihealueiden julkaisujen summa saattaa ylittää julkaisujen kokonaismäärän, koska sama julkaisu voidaan luokitella useaan aihealueeseen.

3.3 Kehittämisehdotukset

Sektoritutkimuksen rooli opetusministeriön päätöksenteossa

Työryhmän mielestä opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimuksen nykyinen tila ja ongelmat johtuvat keskeisimmin siitä, että ministeriössä ei olla riittävästi tiedostettu systemaattisen tiedontuotannon merkitystä ministeriön toiminnan kehittämässä. Työryhmän mielestä sektoritutkimuksen rooli voidaan asettaa sille kuuluvaan asemaan ministeriön ja hallinnonalan päätöksenteossa siten, että

opetusministeriö sitoutuu tietovaltaisen hallintokulttuurin toteuttamiseen läpi linjaorganisaation ja ministeriö priorisoi tutkimus- ja kehittämistoiminnan ja sen johtamisen riittävän korkealle.

Tämä tarkoittaa mm. sitä, että kaikkien valtioneuvoston päättämien linjausten ja suunnitelmien valmistelu, toteutus ja arviointi tulee perustua vankkaan tutkimus- ja muuhun tietopohjaan. Esimerkiksi seuraavan koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman valmistelu tulisi käynnistää hyvissä ajoin tutkimustiedon hankinnalla ja analysoimisella.

Työryhmän mielestä toinen, keskeinen sektoritutkimuksen nykytilaan vaikuttava tekijä liittyy sen valmistelun ja organisoimisen puutteisiin. Kun jokainen ministeriön yksikkö ja hallinnonalan sektoritutkimuksen muut toimijat päättävät sektoritutkimuksestaan toisistaan riippumatta ja toistensa toimintaa tuntematta, on tuloksena toiminnan suuri vaihtelu ja uhkana käytettyjen resurssien tehoton käyttö. Työryhmän mielestä tämän ongelma voidaan ratkaista siten, että

opetusministeriö käynnistää vuotuisten tutkimus- ja kehittämistoiminnan ohjelmien laatimisen.

Ohjelma tulee käsitellä kansliapäällikön ja osastojen johtoryhmissä osana toiminnan suunnittelun ja seurannan koordinaatiota. Ohjelman toteutumista tulee seurata toiminta- ja taloussuunnitteluprosessissa sekä alaisten virastojen ja laitosten tulosohjausprosessissa.

Tarkoituksena ei ole kuitenkaan siirtää sektoritutkimuksen toteuttamista pois yksiköiltä ja osastoilta, vaan ministeriön sektoritutkimustoiminnan koordinaation ja siihen käytettyjen varojen tuottavuuden sekä sektoritutkimuksen synergian lisääminen. Sektoritutkimustoiminnan tulee edelleen perustua yksiköiden ja osastojen aloitteellisuuteen ja itsenäisyyteen hankkeiden rahoittamisessa ja toteuttamisessa. Sektoritutkimustoimintaa ei voida toteuttaa keskitetysti, vaan sen tulee pääosin perustua hallinnonalan alasektoreiden toiminnan kehittämisestä juontuviin tavoitteisiin.

Työryhmä korostaa vuotuisten sektoritutkimusohjelmien tiivistä kytkemistä hallinnonalan toiminnan strategiaan pitkän ja lyhyemmän aikavälin operatiivisiin kokonais- ja alasektoreittaisiin tavoitteisiin. Sillä tulee olla tiivis kytkentä hallinnonalan strategiaan ja yleis- ja hallitusohjelman sektoria koskeviin tavoitteisiin ja niistä johdettuihin operatiivisimpiin suunnitelmiin sekä vuotuisiin tulostavoitteisiin.

Ohjelman tulisi sisältää tutkimustoiminnan ajankohtaiset tavoitteet ja tutkimuksen avulla selvitettävät keskeiset ongelmat. Lisäksi ohjelmassa tulisi vahvistaa tulevan vuoden sektoritutkimushankkeet tai niiden aiheet sekä raportoida aikaisempien ohjelmien toteutuminen.

Sektoritutkimuksen kehittäminen vakiintuneeksi, koordinoituksi ja suunnitelmalliseksi toiminnaksi sekä yhteistyön kehittämiseksi muiden hallinnonalojen kanssa edellyttää, että

opetusministeriön sektoritutkimustoiminta vastuutetaan ministeriön toimintapolitiikkaa vastaavasti

Työryhmä katsoo, että tämä vastuutus edellyttää, että jokaiseen ministeriön yksikköön tai alasektorille nimetään sektoritutkimuksesta vastaava henkilö, koulutus- ja tiedepolitiikan sekä kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapolitiikan osastojen sektoritutkimusta koordinoimaan nimitään vastuuhenkilöt. Koko ministeriön sektoritutkimustoiminnan koordinointi ja yhteistyön kehittäminen osoitetaan kansliapäällikön nimeämälle virkamiehelle.

Opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimuksen menot olivat noin 13 milj. euroa vuonna 2004, mikä on hallinnonalan määrärahojen kokonaissummasta noin 0,1 %. Tähän lukuun eivät sisälly muut menot, jotka liittyvät päätöksenteon ja kehittämisen vaatimiin tietovarantoihin (esim. tilastotuotanto, arvioinnit, kehittämishankkeet). Moniin muihin hallinnonalaan verrattuna volyyminä voidaan pitää vaatimattomana. Työryhmä katsoo, että sekä koko hallinnonalalla että jokaisella alasektorilla tulee olla riittävästi tutkimustoimintaa suhteessa koko toiminnan volyyymiin. Tutkimustoiminnan volyymin tulee vertautua muiden hallinnonalojen tutkimustoiminnan suhteelliseen merkitykseen.

Työryhmä esittää, että tulevina vuosina rahoitusta lisätään tuntuvasti ja sen kokonaismäärä kytketään opetusministeriön hallinnonalan määrärahoihin. Tavoitteeksi tulee asettaa, että

opetusministeriön sektoritutkimuksen ja muun tietopohjan kehittämisen osuus hallinnonalan menoista on vuoteen 2010 mennessä keskimäärin 0,5 %:ia.

Volyyminä voidaan lisätä kehittämisrahojen kasvattamisen lisäksi esimerkiksi hyödyntämällä yliopistoja nykyistä tehokkaammin, kohdentamalla veikkausvoittovaroja enemmän sektoritutkimukseen ja käynnistämällä Suomen Akatemian kanssa yhdessä opetusministeriön sektoreita tukevia tutkimusohjelmia. Lisäksi kehittämishankkeisiin voidaan sisällyttää nykyistä enemmän tutkimuksellisia elementtejä. Myös hallinnonalan virastojen tutkimustoimintaa

voidaan vahvistaa.

Työryhmä esittää lisäksi, että

opetusministeriön omaa toimintaa koskevan tuottavuusohjelman hyödyt kohdennetaan ministeriön tietovarantojen vahvistamiseen.

Sektoritutkimuksen keskeiset suuntautumis- ja tarvealueet

Työryhmä katsoo, että alasektoreiden (koulutus-, tiede- taide- ja kulttuuri-, nuoriso ja liikunta politiikka sekä uskonnonvapaus) suuntautumis- ja tarvealueita ei voida määrittellä keskitetyksi, vaan sen tulee tapahtua yksiköissä. Työryhmä korostaa kuitenkin, että ministeriö tarvitsee myös koko hallinnonalan toimintaan sekä linjoihin liittyvät sektoritutkimustavoitteet. Alasektoreihin liittyy paljon sellaista yhteistä toimintaa, joka ei palaudu eikä summaudu alasektoreiden toiminnan tuloksena. Tämän vuoksi tarvitaan paitsi alasektoreihin myös koko hallinnonalaan ja linjoihin liittyvää suuntautumis- ja tarvealueiden määrittelytyötä.

Työryhmä katsoo, että alasektoreiden suuntautumis- ja tarvealueiden määrittely on luontevinta toteuttaa ministeriön vuotuisten sektoritutkimussuunnitelmien valmistelun yhteydessä. Työryhmä ehdottaa, että

opetusministeriön hallinnonalan suuntautumis- ja tarvealueiden määrittely toteutetaan paitsi koko hallinnonalan osalta myös alasektoreittain ja että määrittelytyö toteutetaan vuotuisten sektoritutkimusohjelmien valmistelun yhteydessä.

Työryhmä toteaa kuitenkin, että tekemänsä kyselyn ja muun aineiston pohjalta on jo nyt asetettavissa muutamia, koko hallinnonalan ja sen alasektoreiden läpäiseviä teemoja, joiden tutkimusta tulisi ryhtyä käynnistämään ja kehittämään välittömästi. Työryhmä ehdottaa, että

- opetusministeriön sektoritutkimuksen painoaloja ovat sektorin
- taloudellinen ja yhteiskunnallinen merkitys
 - toiminnan taloudellisuus, vaikuttavuus, tehokkuus ja tuloksellisuus
 - toiminnan kansainvälistyminen

Lisäksi työryhmä painottaa sektoritutkimuksen keskeisinä kohteina luovuuden, tiedon, osaamisen, hyvinvoinnin sekä sosiaalisen pääoman merkitystä yhteiskunnassa.

Tutkimuslaitosten ja virastojen ohjaus

Työryhmä painottaa opetusministeriön vastuuta koko hallinnonalan sektoritutkimuksen kehittamisestä. Tämän vuoksi ei riitä, että opetusministeriö organisoii oman sektoritutkimuksensa sen kehittämistarpeita vastaavalle tasolle. Ministeriön tulee huolehtia siitä, että myös sen alaiset virastot ja laitokset toimivat tehokkaasti ja tuottavasti omien toimialojensa sektoritutkimuksessa sekä siitä, että kaikkien hallinnonalojen toimijoiden sektoritutkimus muodostaa ehyen ja vuorovaikutteisen kokonaisuuden. Keskeinen keino, jolla ministeriö voi vaikuttaa alaisensa hallinnon sektoritutkimustoimintaan, on kiinnittää asiaan riittävää huomiota virastojen ja laitosten tulossuhteissa. Työryhmä ehdottaa, että

opetusministeriö liittää alaisensa tutkimuslaitosten ja tutkimusta harjoittavien laitosten tulossuhteisiin sektoritutkimuksen kehittämiseen liittyviä tavoitteita. Ministeriöltä

valtiovastusta saavien taloudellisten ja muiden tutkimuslaitosten kanssa neuvotellaan tutkimuksen suuntaamisesta opetusministeriön kannalta tärkeisiin kohteisiin.

Työryhmä esittää myös, että

opetusministeriö edellyttää alaisiaan sektoritutkimuslaitoksia hankkimaan nykyistä enemmän ulkoista tutkimusrahoitusta ja että tulossopimuksissa asetetaan tätä koskevat määrälliset tavoitteet.

Suomen Akatemia on opetusministeriön tulosohejauksessa. Akatemia on tehtävänsä mukaisesti tiedepolitiikan asiantuntijaelin. Tähän tehtävään liittyen työryhmä ehdottaa

Suomen Akatemian roolin vahvistamista sektoritutkimuksen toimijana ja rahoittajana.

Työryhmä esittää myös, että

opetusministeriö tekee – kuten on tehnyt tähänkin asti – Suomen Akatemialle aloitteita sektoritutkimusta tukevien tutkimusohjelmien aiheista ja yhteisrahoitteisista ohjelmista; tavoitteena voidaan pitää usean rahoittajan yhteiset, yhteiskunnan tiedontarpeiden kannalta merkittävät tutkimusohjelmat.

Opetushallituksella on merkittävä rooli erityisesti tutkimustiedon kokoajana ja muokkaajana, mutta myös uuden tiedon tuottajana. Opetushallitus laatii vuoden 2005 aikana uuden tutkimusstrategian. Työryhmä ehdottaa, että

Opetushallituksen roolia koulutuspolitiikkaa ja opetusta koskevien katsausten tekijänä ja teettäjänä vahvistetaan. Tulossopimukseen liitetään sektoritutkimuksen kehittämistä koskevia määrällisiä ja laadullisia tavoitteita.

Taiteen keskustoimikunnan tutkimuksen painotuksia ja kehittämistä käsitellään tuloskeskusteluissa ja -sopimuksissa sekä osallistamalla tutkimusyksikön ohjausryhmän toimintaan. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämiseksi Cuporen tutkimuksen painotuksia ja kehittämistä käsitellään tulosperusteisissa tavoitekeskusteluissa; lisäksi opetusministeriö osallistuu edelleen säätiön toiminnan suunnitteluun nimeämällä jäseniä sen hallitukseen.

Nuorisotutkimusverkoston ja liikunnan tutkijayhteisöjen kanssa yhteistyötä kehitetään edelleen tuloskeskusteluilla. Tutkimuksen hyödyntämistä parannetaan ja tutkijoiden asiantuntemusta käytetään sekä kansallisissa että kansainvälisissä hankkeissa ja ohjelmissa.

Sektoritutkimuksen suunnittelun ja rahoituksen koordinaatiota eri politiikkalohkoilla vahvistetaan ministeriön ja hallinnonalan muiden toimijoiden säännöllisten tapaamisten avulla.

Sektoria tukeva tutkimus yliopistoissa

Ministeriön sektoritutkimuksen teettäjille tekemän kyselyn perusteella useimpien politiikka-alueiden tutkimuskapasiteetti on riittävä. Suurin osa opetusministeriön hallinnonalan kehittämistyössä ja päätöksenteossa hyödynnettävästä tutkimuksesta tehdään yliopistoissa. Yliopistojen ja korkeakoulujen tutkimusaiheet määräytyvät kuitenkin akateemisten pelisääntöjen mukaan, eivätkä välttämättä suuntaudu politiikan ja hallinnon tietotarpeiden mukaisesti.

Työryhmä korostaa yliopistojen autonomisuuden kunnioittamista. Se pitää kuitenkin perusteltuna, että silloin kun opetusministeriö tukee varsinaisen yliopistorahoituksen ulkopuolelta yliopistossa tehtävää tutkimusta, hallinnonalan sektoritutkimuksen tarpeet otetaan riittävässä määrin huomioon. Työryhmä korostaa myös, että yliopistoissa ei synny luontevaa sektoritutkimuksen perinnettä eikä kehity sektoritutkimukseen pätevöitynyttä tutkimushenkilöstöä, mikäli opetusministeriö ja muut hallinnonalan toimijat eivät tue sitä ohjaamalla tutkimusrahoitusta systemaattisesti siihen valituille tutkimusyksiköille. Tämä tarkoittaa, että esimerkiksi korkeakoulututkimuksen ja tiedepolitiikan tutkimuksen alueilla kehitettyjä käytäntöjä jatketaan ja vahvistetaan sekä laajennetaan myös muille politiikka-alueille. Tähän voidaan käyttää yksiköiden kehittämis- ja muiden määrärahojen lisäksi harkinnanvaraisesti yliopistojen hankerahoitusta.

Työryhmä esittää, että

opetusministeriö tukee yliopistojen sektoritutkimuksen tradition ja siihen pätevöityneen tutkijakunnan syntymistä ja kehittymistä suuntaamalla käytössä olevaa rahoitusta pitkäjänteisesti tämän tavoitteen edellyttämään suuntaan.

Yhteistyö muiden hallinnonalojen kanssa

Työryhmä korostaa, että monet opetusministeriön hallinnonalan tietotarpeet ovat yhteisiä muiden hallinnonalojen kanssa ja nuo tiedontarpeet voidaan tyydyttää tehokkaammin ja tuottavammin, mikäli tutkimus toteutetaan kiinnostuneiden hallinnonalojen yhteistyönä. Opetusministeriön ja sen alaisten virastojen ja laitosten sekä tutkimusverkostojen tulisi tehdä yhteistyötä muiden hallinnonalojen kanssa aina, kun siitä on hyötyä molemmille osapuolille.

Yhteistyön ongelmana on paljolti tiedonvälityksen puutteet, minkä vuoksi tieto yhteisistä tarpeista ei tavoita yhteistyöhön potentiaalisia toimijoita. Työryhmä katsoo, että

opetusministeriön tulisi toimia aloitteellisesti eri hallinnonalojen sektoritutkimuksen yhteistyön kehittämiseksi sekä tässä tarkoituksessa järjestää yhteisiä neuvottelu- ja keskustelutilaisuuksia sekä pitää yllä säännöllistä tiedonvaihtoa muiden hallinnonalojen sektoritutkimuksesta vastaavien tahojen kanssa.

Työryhmä toteaa kuitenkin, että sektoritutkimuksen koordinaatio kuuluu valtion tiede- ja teknologianeuvoston tehtäväkuvaan. Tiede- ja teknologianeuvosto voi tehdä aloitteita sektoreiden välisen yhteistyön tiivistämisestä esimerkiksi rajapinta-alueilla ja infrastruktuurihankkeissa. Tiiviimpi yhteistyö voisi käsittää yhteisten neuvottelu- ja keskustelutilaisuuksien järjestämisen sekä parhaiden käytäntöjen välittämisen.

Työryhmä katsoo, että sen lisäksi, että ministeriö ja hallinnonalalla toimivat tutkimuslaitokset ja muut toimijat pyrkivät yleisesti yhteistyöhön muiden hallinnonalojen toimijoiden kanssa,

opetusministeriön tulisi korostaa aktiivista yhteistyötä erityisesti Tekesin kanssa.

Luontevia yhteistyöalueita Tekesin kanssa ovat tiede- ja teknologiapolitiikkaan sekä kulttuurivientiin liittyvä tutkimus.

Sektoritutkimuksen kansainvälistäminen

Työryhmä näkee, että sektoritutkimusta voidaan edistää paitsi kehittämällä kansallista tutkimuspotentiaalia myös lisäämällä toimintaan liittyvää kansainvälistä yhteistyötä. Suomen osuus kansainvälisestä tutkimuksesta on vähäinen ja moniin keskeisiin sektoritutkimuksen kysymyksiin laajempi ja luotettavampi vastaus on saatavissa kansainvälisestä tutkimustiedon varannoista sekä kansainvälistä tutkimuspotentiaalia hyödyntämällä. Tämän vuoksi työryhmä esittää, että

hallinnonalan tulee osallistua aktiivisesti OECD:n ja muiden kansainvälisten järjestöjen sektoritutkimushankkeisiin; kansainvälisessä vaikuttamisessa tulee hyödyntää täysimittaisesti omaa sektoritutkimusta ja alan tutkijoiden asiantuntemusta.

ja

opetusministeriö suuntaa sektoritutkimukseen liittyvät tarjouspyynnöt tarkoituksenmukaisin osin myös ulkomaisille tutkimuslaitoksille.

Kyseeseen tulevat erityisesti suuret, erikoisosaamista edellyttävät ja mahdollisesti usean hallinnonalan yhteiset tutkimusprojektit. Työryhmä korostaa myös

hallinnonalan sektoreihin liittyvän kansainvälisen tutkimustiedon tuntemisen ja yhteistyön merkitystä valitessaan kotimaisia tutkimuslaitoksia hankkeidensa toteuttajiksi.

Opetusministeriö jakaa hallinnoimansa Euroopan rakennerahaston kautta melkoisia summia sektoritutkimukseen. Rakennerahastotoiminnan yhteys hallinnonalan muuhun sektoritutkimustoimintaan on kuitenkin löyhä. Työryhmä katsoo, että hallinnonalan sektoritutkimustoiminnan kehittämiseksi olisi eduksi, mikäli

opetusministeriön hallinnoima rakennerahastorahoitus liitetään aikaisempaa tiiviimmin ja järjestelmällisemmin sektoritutkimustarpeiden tyydyttämiseen.

Sektoritutkimuksen hallinnollisten edellytysten vahvistaminen

Opetusministeriön sektoritutkimuksen hallinnonalan kehittämisen painopisteen tulee olla olemassa olevan tutkimustiedon nykyistä paremmassa hyödyntämisessä. Hallinnonalan suurin haaste on luoda menettelytavat, joilla olemassa oleva Suomessa ja muualla tehty tutkimustieto saadaan kootuksi ja hallinnonalan kehittämisen kannalta käyttökelpoiseen muotoon. Tämä muoto voisi olla hallinnonalan ja sen alasektoreiden keskeisiin kehittämiskohteisiin ja ajan-kohtaisiin kysymyksiin liittyvät katsaukset, joissa systemaattisesti käydään läpi ja arvioidaan sektorin kannalta merkittävää Suomessa ja muissa maissa julkaistua tutkimustietoa. Työryhmä esittää, että

opetusministeriö ryhtyy teettämään tutkimuksia, joilla kootaan hallinnonalan keskeisiin kehittämiskohteisiin liittyvää tutkimustietoa.

Tutkimustiedon hyödyntämistä voidaan parantaa myös

varmistamalla, että ministeriössä ja sen alaisissa virastoissa ja laitoksissa on tehtäviä, joihin

kuuluu sektoritutkimushankkeiden tilaaminen ja ohjaus sekä uuden tutkimustiedon hyödyntäminen ja analysointi.

Käytännössä tämä voisi merkitä valikoivasti tohtori-/tutkijankoulutuksen edellyttämistä avautuviin tehtäviin valittavilta henkilöiltä. Tutkijankoulutus on yksi tekijä, joka antaa välineet lukea ja seurata sektoriin liittyvän kansallisen ja kansainvälisen tutkimustiedon tuotantoa, mikä on oleellista kun tutkimustietoa kerätään ja muunnetaan hallinnonalan politiikan valmisteluun soveltuvaksi. Tämän koulutuksen merkitys kasvaa tutkimustiedon määrän lisääntyessä ja politiikkapäätöksille asetettavien laatuvaatimusten kohotessa.

Rekrytoinnin lisäksi sektoritutkimukseen liittyvää osaamista voidaan kehittää siihen liittyvällä koulutuksella. Työryhmä esittää, että

opetusministeriö selvittäisi mahdollisuudet järjestää sektoritutkimuksen teettämiseen ja sen tulosten hyödyntämiseen liittyvää koulutusta sektoritutkimuksesta vastaaville henkilöille hallinnonalan sisäisenä tai hallinnonalojen välisenä yhteistyönä.

Sektoritutkimuksen organisoiminen ja sen tulosten hyödyntäminen on oma ja varsin vaativa hallinnollisen toiminnan alue, joka vaatii sekä tutkimustoiminnan että päätöksenteon valmistelun samanaikaista tuntemusta. Tämä osaaminen on saavutettavissa pitkäaikaisella työskentelyllä sektoritutkimusasioiden parissa, mutta sen laatua voidaan parantaa ja omaksumista nopeuttaa sektoritutkimuksesta vastaaville virkamiehille järjestettävien koulutustilaisuuksien muodossa.

Työryhmä katsoo myös, että sektoritutkimuksen kehittämisen keskeinen hallinnollinen edellytys on, että

hallinnossa on yhtenäiset menettelytavat, joilla sektoritutkimusta toteutetaan

Tämä tarkoittaa, että tiedot toteutetuista ja suunnitteilla olevista hankkeista on helposti saatavissa ja suunnittelua ja seurantaan varten laaditaan yhteiset raportointiohjeet sekä ohjeet hanketarjousten laatimisesta, kustannuslaskennasta, hankkeiden kilpailuttamista ja laskutusperusteista. Ohjeiden tulisi koskea soveltuvien osin koskea kaikkia ministeriön alaisia, sektoritutkimusta rahoittavia virastoja ja laitoksia.

Kirjallisuus

- Departementenes sektoransvar for forskning. Veileder. Utdannings- og forskningsdepartementet. Mars 2004. Norge.
- Heikkala Juha. Strateginen tiedolla johtaminen julkishallinnossa. Case: Opetusministeriön liikuntayksikkö. Muistio 21.6.2005. Opetusministeriö ja valtion liikuntaneuvosto.
- Huttunen Jussi. Valtion sektoritutkimusjärjestelmän rakenteellinen ja toiminnallinen kehittäminen. Selvitysmiesraportti. 2004.
- Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan sektoritutkimuksen kehittämisohjelma. Kauppa- ja teollisuusministeriö. Hyväksytty ministeriön johtoryhmässä 5.10.2005.
- Kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksentekoa palvelevan tutkimuksen kehittäminen. Kauppa- ja teollisuusministeriön työryhmä- ja toimikuntaraportteja 2/1998.
- Koulutus- ja tiedepolitiikan hallinnonalan sektoritutkimus. Opetusministeriö. Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto 31.3.2004.
- Koulutus- ja tiedepolitiikan osaston sektoritutkimuksen tehostamissuunnitelma. Opetusministeriö. Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto 12.2.2002.
- Kulttuuripolitiikan linjan sektoritutkimustyöryhmän muistio. Opetusministeriön työryhmien muistioita 23:1994
- Kulttuuripolitiikan sektoritutkimuksen kehittäminen. Opetusministeriö, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto. Muistio 2.4.2004.
- Kulttuuripolitiikan tietämyksen hallinnan kehittäminen. Opetusministeriö, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto. Muistio 9.11.2001
- Lampinen Osmo. Yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen asema hallinnossa ja päätöksenteossa. Tiedepolitiikka 2/02.
- Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan sektoritutkimusstrategia ja kehittämissuunnitelma. Helsinki 2005.
- Mitchell Ritva. Kulttuuripoliittinen tutkimus suomessa. Nykytila ja kehittämistarpeet opetusministeriön sektoritutkimuksen kannalta. Helsinki, Edita, 2001.
- Ns. sektoritutkimuksen kehittämisen jatkotoimet opetusministeriön hallinnonalalla. Kansliapäällikkö Jaakko Nummisen muistio 24.11.1994
- Opetusministeriön hallinnonalan toimintaa tukevan tutkimuksen yleissuunnitelma. Opetusministeriö,

korkeakoulu- ja tiedeosaston julkaisusarja no 46. Helsinki 1982.

Opetusministeriön sektoritutkimusstrategia. Sektoritutkimustyöryhmän raportti.
Opetusministeriön työryhmien muistioita 12:1997

Sektoritutkimuksen hallinnonaloittaiset kehittämis- ja hyödyntämishjelmat. Valtion tiede- ja teknologianeuvosto. Sihteeristö. 17.5.2005.

Sektoritutkimuksen rakenteellinen kehittäminen opetusministeriön hallinnonalalla.
Muistio 18.12.1995

Sektoritutkimustyöryhmän selvitys. Opetusministeriön työryhmien muistioita 30:1994.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan sektoritutkimuksen kehittämis- ja hyödyntämishjelma.
Sosiaali- ja terveysministeriön johtoryhmän hyväksymä 4.10.2005.

Tiedepolitiikan sektoritutkimus. Opetusministeriö. Tiedepolitiikan yksikkö. Korkeakouluneuvos
Juhani Hakkarainen. Muistio 19.2.2001.

Toppila Jussi. Työministeriön tutkimustoiminnan kehittämissuunnitelma. Työhallinnon julkaisu 311.
Työministeriö. Helsinki 2002.

Tutkimus- ja kehittämistoiminta 2003. Tiede, teknologia ja tutkimus 2004:4. Tilastokeskus.
Helsinki. 2004.

Tutkimus- ja kehittämisrahoitus valtion talousarviossa 2004. Tiede, teknologia ja tutkimus 2004:1.
Tilastokeskus. Helsinki. 2004.

Työministeriön vastaus valtioneuvoston periaatepäätöksen julkisen tutkimusjärjestelmän rakenteellisesta kehittämisestä. Työministeriö. Muistio 29.9.2005.

Työpoliittinen tutkimusohjelma 2003–2007. Työministeriö 2003.

Valtion sektoritutkimusjärjestelmän rakenteellinen ja toiminnallinen kehittäminen - selvitysmiesraportin jatkokäsittely opetusministeriössä. Opetusministeriö, tiedepolitiikan yksikkö. Muistio 29.9.2004.

Valtioneuvoston periaatepäätös julkisen tutkimusjärjestelmän rakenteellisesta kehittämisestä 7.4.2005.

Valtioneuvoston periaatepäätös julkisen tutkimusjärjestelmän rakenteellisesta kehittämisestä; opetusministeriön toimeenpano-ohjelma. Opetusministeriö. KTPO. Muistio 11.5.2005.

Kyselylomakkeet

1 Opetusministeriön yksiköt

1 Lomakkeen täyttäjän tiedot

- 1.1. Opetusministeriön yksikkö
- 1.2 Lomakkeen täyttäjä

2 Sektoritutkimuksen volyymi ja rahoitus

- 2.1 Yksikönne tilaamat/rahoittamat sektoritutkimushankkeet vuonna 2004
- 2.2 Sektoritutkimuksen kokonaiskustannukset euroina ja henkilötyövuosina
- 2.3 Talousarviomomentit, joilta sektoritutkimusta on rahoitettu?
- 2.4 Onko yksikönne sektoritutkimukseen käytettävissä oleva rahoitus nykyiseen tarpeeseen nähden riittävä?
- 2.5 Mitkä ovat sektoritutkimuksen rahoitusnäkymät kehyskaudella ja onko yksiköllänne tarvetta rahoituksen laajentamiseen lähivuosina?

3 Sektoritutkimuksen nykytila ja tärkeimmät kehittämistarpeet

- 3.1 Mitkä tutkimusyksiköt ja muut organisaatiot tekevät toimialueenne sektoritutkimusta?
- 3.2 Kun harkitsette sektoritutkimuksen käynnistämistä, löydätekö helposti sopivan tutkimusyksikön (tai tutkijan), ts. onko alalla riittävästi ammattitaitoista tutkimuskapasiteettia?
- 3.3 Oletteko tyytyväinen tilaamanne sektoritutkimuksen laatuun, tasoon ja hyödynnettävyyteen päätöksenteossa ja sen valmistelussa?

4 Sektoritutkimuksen käynnistäminen

- 4.1 Mitkä tekijät vaikuttavat päätökseenne käynnistää tutkimus toimintaloikollanne?
- 4.2 Miten yksikössänne päätetään sektoritutkimushankkeiden käynnistämisestä ja niiden tavoitteista?
- 4.3 Ennakoitteko ja miten politiikan valmisteluun liittyviä ongelma-alueita, joista olisi tarpeen käynnistää sektoritutkimusta?
- 4.4 Miksi etsitte vastauksia toimintanne kehittämiseen juuri sektoritutkimuksen avulla ettekä muilla tavoilla (tilastot, yksikön omat tai alaiselle hallinnolle osoitetut selvitykset, asiantuntijakuulemiset, seminaarit jne.)

5 Sektoritutkimuksen hyödyntäminen

- 5.1 Miten varmistatte sektoritutkimuksen tulosten käyttökelpoisuuden toimintaloikonne politiikan suunnittelussa (esim. huolellinen tutkimuksen suunnittelu, ohjausryhmä, raportin esittämistapa)?

- 5.2 Onko toimintalohkonne sektoritutkimus, sen seuranta ja kehittäminen järjestetty pysyväälle pohjalle?
- 5.3 Onko yksikkönne nimennyt sektoritutkimuksen suunnittelusta, rahoituksesta, seurannasta ja kehittämisestä vastaavan henkilön?

6 Ministeriön sektoritutkimuksen kehittäminen

- 6.1 Mitkä ovat toimintalohkonne sektoritutkimuksen tärkeimmät tutkimusongelmat ja -kohteet seuraavan viiden vuoden aikana ottaen myös huomioon kansainvälisen toimintaympäristön vaikutukset ja siitä johtuvat tarpeet?
- 6.2 Mitä tutkimusongelmia ja -kohteita toivoisitte opetusministeriön ja/tai osastonne ottavan omaan sektoritutkimusohjelmaansa seuraavan viiden vuoden aikana?
- 6.3 Millä tavalla ministeriön sektoritutkimusta ja kykyä hyödyntää sitä tulisi kehittää?
- 6.4 Minkälaista keskitettyä tukea, koordinointia tai ohjausta odotatte ministeriöltä sektoritutkimukseenne kehittämisessä/ministeriön sektoritutkimukselta toimintanne kehittämisessä?

2 Virastot ja laitokset

1 Lomakkeen täyttäjän tiedot

- 1.1 Virasto/laitos/organisaatio
- 1.2 Lomakkeen täyttäjän nimi ja yhteystiedot

2 Sektoritutkimuksen volyymi ja rahoitus

- 2.1 Rahoittamanne tai itse tuottamanne sektoritutkimushankkeet vuonna 2004 (luettelo liitteeksi)?
- 2.2 Sektoritutkimuksen kokonaiskustannukset euroina ja henkilötyövuosina (itse tehdyt hankkeet)?
- 2.3 Mitä rahoituslähteitä teillä on käytettävissänne sektoritutkimuksen rahoittamiseen?
- 2.4 Mitkä ovat sektoritutkimuksen rahoitusnäkymät vuosina 2006–2009 ja onko organisaatiollanne tarvetta rahoituksen lisäämiseen lähivuosina?

3 Sektoritutkimuksen nykytila ja tärkeimmät kehittämistarpeet

- 3.1 Miten olette organisoineet oman tutkimustoimintanne, mikäli teillä sellaista on?
- 3.2 Mistä tilaatte tutkimushankkeenne (yliopistot, tutkimuslaitokset tai muut organisaatiot)?
- 3.3 Kun teetätte tutkimushankkeen, löydätkö helposti sopivan tutkimusyksikön (tai tutkijan), ts. onko alalla riittävästi ammattitaitoista tutkimuskapasiteettia?
- 3.4 Missä määrin olette tyytyväinen tilaamanne sektoritutkimuksen laatuun, tasoon ja hyödynnettävyyteen päätöksenteossa ja sen valmistelussa?

4 Sektoritutkimuksen käynnistäminen

- 4.1 Mitkä tekijät vaikuttavat päätöksenne käynnistää tutkimus toimintalohkollanne tai ottaa tehtäväksi opetusministeriön tilaama tutkimushanke?
- 4.2 Miten organisaatiossanne päätetään sektoritutkimushankkeiden käynnistämisestä ja tavoitteista?
- 4.3 Ennakointeiko ja jos niin miten politiikan valmisteluun liittyviä ongelma-alueita, joista olisi tarpeen käynnistää sektoritutkimusta?
- 4.4 Minkälaisiin kysymyksiin voidaan etsiä vastauksia juuri sektoritutkimuksen avulla?

Miten sektoritutkimuksen tuottamat tulokset eroavat esim. tilastoista tai arviointien ja selvitysten tuottamista tuloksista?

5 Sektoritutkimuksen hyödyntäminen

- 5.1 Miten varmistatte sektoritutkimuksen tulosten käyttökelpoisuuden toimintalohkonne politiikan suunnittelussa (esim. huolellinen tutkimuksen suunnittelu, ohjausryhmä, raportin esittämistapa)?
- 5.2 Onko toimintalohkonne sektoritutkimus, sen seuranta ja kehittäminen järjestetty pysyväälle pohjalle?
- 5.3 Onko organisaationne nimennyt sektoritutkimuksen suunnittelusta, rahoituksesta, seurannasta ja kehittämisestä vastaavan henkilön/henkilöitä?
- 5.4 Onko teillä opetusministeriössä yhteysvirkamiestä/-virkamiehiä, joiden kanssa toimitte yhteistyössä sektoritutkimusasioissa?

6 Opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimuksen kehittäminen

- 6.1 Mitkä ovat sektoritutkimuksen tärkeimmät tutkimusongelmat ja -kohteet seuraavan viiden vuoden aikana omalla toimintalohkollanne ottaen myös huomioon kansainvälisen toimintaympäristön muutokset?
- 6.2 Mitä tutkimusongelmia ja -kohteita toivoisitte opetusministeriön ottavan omaan sektoritutkimusohjelmaansa seuraavan viiden vuoden aikana?
- 6.3 Millä tavalla opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimusta ja kykyä hyödyntää sitä tulisi kehittää?
- 6.4 Minkälaista keskitettyä tukea, koordinoitua tai ohjausta odotatte ministeriöltä sektoritutkimuksenne kehittämisessä/ministeriön sektoritutkimukselta toimintanne kehittämisessä?

3 Sektoritutkimuslaitokset

1 Lomakkeen täyttäjän tiedot

- 1.1 Virasto/laitos/organisaatio
- 1.2 Lomakkeen täyttäjän nimi ja yhteystiedot

2 Sektoritutkimuksen volyymi ja rahoitus

- 2.1 Tuottamanne sektoritutkimushankkeet vuonna 2004?
- 2.2 Sektoritutkimushankkeiden kokonaiskustannukset euroina ja henkilötyövuosina?
- 2.3 Miltä opetusministeriön yksiköiltä tai sen alaisilta viranomaisilta saatte rahoituksen sektoritutkimushankkeisiin?
- 2.4 Mitkä ovat sektoritutkimuksen rahoitusnäkymät vuosina 2006-2009 ja tulisiko rahoitusta lisätä lähivuosina?

3 Sektoritutkimuksen nykytila ja tärkeimmät kehittämistarpeet

- 3.1 Miten tutkimustoiminta on järjestetty organisaatiossanne? Onko organisaatiossanne erityinen yksikkö tai henkilöitä tutkimustoiminnan toteuttamiseen?
- 3.2 Onko teillä aina riittävästi ammattitaitoista tutkimuskapasiteettia vastaamaan teille esitettyihin sektoritutkimuspyyntöihin? Miten ratkaisette tutkimuskapasiteetin pullonkaulat?
- 3.3 Teetättekö sektoritutkimushankkeita myös alihankintana ja mitkä tahot ovat alihankkijoitanne (yliopistot, muut tutkimuslaitokset tai organisaatiot)?

- 3.4 Pystytkö aina täyttämään tilaajan sektoritutkimukselle asettamat laatu- ja päätöksentekoon liittyvät hyödynnettävyysvaatimukset?
- 3.5 Miten tutkimusalanne yhteys muihin sektoritutkimusta tuottaviin tahoihin on järjestetty Suomessa ja kansainvälisesti?

4 Sektoritutkimuksen käynnistäminen

- 4.1 Mitkä tekijät vaikuttavat päätökseenne ottaa tehtäväksi opetusministeriön tai sen alaisen hallinnon tilaama tutkimushanke?
- 4.2 Miten organisaatiossanne päätetään sektoritutkimushankkeiden käynnistämisestä ja tavoitteista?
- 4.3 Ennakoitko ja jos, niin miten politiikan valmisteluun liittyviä ongelma-alueita, joista olisi tarpeen käynnistää sektoritutkimusta?
- 4.4 Minkälaisiin kysymyksiin kannattaa etsiä vastauksia juuri sektoritutkimuksen avulla? Miten sektoritutkimuksen tuottamat tulokset eroavat esim. tilastoista tai arviointien ja selvitysten tuottamista tuloksista?

5 Sektoritutkimuksen hyödyntäminen

- 5.1 Miten varmistatte sektoritutkimuksen tulosten käyttökelpoisuuden toimintalohkonne politiikan suunnittelussa (esim. huolellinen tilaajan tarpeiden selvittäminen, jatkuva yhteydenpito tilaajan edustajaan, ohjausryhmä, raportin esittämistapa)?
- 5.2 Oletteko järjestäneet organisaationne tuottaman sektoritutkimuksen seurannan ja kehittämisen pysyväälle pohjalle?
- 5.3 Onko organisaationne nimennyt sektoritutkimuksen suunnittelusta, rahoituksesta, seurannasta ja kehittämisestä vastaavan henkilön/henkilöitä?
- 5.4 Onko teillä opetusministeriössä tai sen alaisessa hallinnossa yhteysvirkamiestä/-virkamiehiä, joiden kanssa toimitte yhteistyössä sektoritutkimusasioissa?

6 Opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimuksen kehittäminen

- 6.1 Mitkä ovat sektoritutkimuksen tärkeimmät tutkimusongelmat ja -kohteet seuraavan viiden vuoden aikana omalla toimintalohkollanne ottaen myös huomioon kansainvälisen toimintaympäristön muutokset?
- 6.2 Mitä tutkimusongelmia ja -kohteita toivoisitte opetusministeriön ottavan omaan sektoritutkimusohjelmaansa seuraavan viiden vuoden aikana?
- 6.3 Millä tavalla opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimusta ja kykyä hyödyntää sitä tulisi kehittää?
- 6.4 Minkälaista keskitettyä tukea, koordinoitua tai ohjausta odotatte ministeriöltä sektoritutkimuksenne kehittämisessä/ministeriön sektoritutkimukselta toimintanne kehittämisessä?

Opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimuksen kehittämisen- ja hyödyntämishjelma valtion tiede- ja teknologianeuvostolle 30.9.2005

1 Johdanto

Opetusministeriö asetti 17.3.2005 työryhmän valmistelemaan ministeriön sektoritutkimusstrategiaa. Työryhmän määräaika päättyy 30.11.2005. Opetusministeriön sektoritutkimuksen kehittämis- ja hyödyntämishjelma perustuu työryhmän työn alustaviin tuloksiin. Työryhmän näkemys sektoritutkimuksen tavoitteista ja toteuttamistavoista on kuvattu liitteessä. Kehittämisohjelma perustuu siinä esitetyille määritelmille ja linjauksille sektoritutkimuksen luonteesta suhteessa hallinnonalan kehittämiseen ja päätöksentekoon.

2 Sektoritutkimuksen nykytila ja erityispiirteet opetusministeriön hallinnonalalla

Opetusministeriön vastuualueelle kuuluu koko valtioneuvoston toimialan kattavan perustutkimuksen kehittäminen ja sitä tekevien yliopistojen tulosohjaaminen ja ammattikorkeakoulujen tavoiteohjaaminen. Opetusministeriö onkin ministeriöistä suurin tutkimuksen rahoittaja (42 % vuoden 2005 budjetin tutkimusrahoituksesta).

Valtion tutkimus- ja kehittämisrahoitus opetusministeriön hallinnonalalla vuonna 2005, milj. euroa

<i>Yhteensä</i>	671,6
Yliopistot	416,7
Suomen Akatemia	223,5
Tutkimuslaitokset	6,6
Muut	24,9

Lähde: Tilastokeskus

Kuitenkin vain pieni osa rahoituksesta on suunnattu sektoritutkimukseen.¹² Opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimuksen erityispiirteitä ovatkin sen pieni kokonaisvolyymi ja sen lisäksi keskeisillä politiikkalohkoilla toimivien sektoritutkimuslaitosten puuttuminen, sektoritutkimuksen järjestämistapojen suuri vaihtelu politiikkalohkoittain sekä keskitetyn ohjauksen ja rahoituksen puuttuminen.

¹²Taulukossa sitä edustavat lähinnä tutkimuslaitosten rahoitus sekä luokka 'Muut'. Varsinaisen sektoritutkimuksen volyyymi on kuitenkin vain noin 10 milj.euroa. Ks. s. 4 ja liitteen sektoritutkimuksen määrittely.

Toisaalta sektorilla ja sektorista tehdään paljon tutkimusta; esimerkiksi kasvatustieteellinen ja muu koulutustutkimus ovat hyvin edustettuina yliopistoissa. Kun muilla hallinnonaloilla tehtävä tutkimus on pääosin soveltavaa ja sektorin kehittämiseen liittyvää sekä ministeriön koordinoimaa, niin opetusministeriön hallinnonalalla tutkimus kehittyy ja tutkimusaiheet valikoituvat akateemisen tutkimuksen pelisääntöjen mukaan. Esimerkiksi kasvatustieteellinen ja koulutustutkimus eivät välttämättä ole suuntautuneet hallinnonalan tarpeiden näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti. Opetusministeriön hallinnonalalla tehtävän tutkimuksen kokonaisuutta ei juuri koordinoita eikä suunnata sen yhteiskunnallisen tarpeen mukaan.

Liikunta- ja nuorisotutkimuksen toteuttamiseksi on kehitetty normaaleja tutkimuslaitoksia kevyempi rakenne. Liikuntatieteellinen tutkimus on suurelta osin soveltavaa luonteeltaan. Liikunnan alueella on useita tutkimus- ja tiedonvälitysyksiköitä, joiden kanssa opetusministeriö toimii läheisessä yhteistyössä. Nuorisotutkimus on organisoitu niin, että tutkimustoimista vastaa kevyesti organisoitu nuorisotutkimusverkosto, jota opetusministeriö rahoittaa ja jonka kanssa käydään tuloskeskusteluja. Verkosto on toiminnaltaan sisäisesti itsenäinen.

Kulttuuripolitiikan alueella suunnitelmallinen sektoritutkimuksen kehittäminen on käynnistynyt Suomessa vasta viime vuosina ja tutkimustoiminnan määrä on vielä toistaiseksi vähäinen. Sektoritutkimusta on tehty Taiteen keskustoimikunnan tutkimusyksikössä. Tutkimustoiminnan kehittämiseksi ja laajentamiseksi perustettiin vuonna 2002 Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö (CUPORE). Säätiön tarkoituksena on toimia yhteydenpitoja keskustelufoorumina kulttuuripoliittista tutkimusta harjoittavien yksiköiden välillä Suomessa. Säätiö toteuttaa tutkimushankkeita sekä tutkijoita kiinnittämällä että kilpailuttamalla. Kulttuuripolitiikan alueella on käynnissä sektoritutkimuksen tarpeiden inventointi ja linjausten muodostaminen koskien sekä tutkimustoiminnan määrää ja suuntautumista.

Koulutus- ja tiedepolitiikan sektoritutkimuksen alueella on pyritty osaamis pohjan vahvistamiseen ja tutkimusperinteen luomiseen yliopistoissa. Koulutuspolitiikan sektoritutkimusta on kehitetty luomalla Turun, Jyväskylän ja Tampereen yliopistoissa toimiva korkeakoulututkimuksen verkosto. Tiedepolitiikan tutkimuksen tehostamiseksi on perustettu Tampereen yliopistoon tieteen, teknologian ja innovaatiotutkimuksen ryhmä (TaSTI) ja pääkaupunkiseudulle Helsingin yliopiston, Helsingin kauppakorkeakoulun ja Teknillisen korkeakoulun yhteinen tieteen ja tutkimuksen instituutti (HIST). Tiede- ja teknologiapolitiikan tutkimuksen tarpeiden kartoittamisessa ja alan tutkimuksen kehittämisessä on tehty yhteistyötä teknologiahallinnon (KTM ja Tekes) kanssa.

3 Opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimuksen ja sen hyödyntämisen strateginen kehittäminen

Hallinnonalan visio sektoritutkimuksesta hallinnon strategisena resurssina

Opetusministeriön toimialasta on riittävästi tutkittua tietoa, jota kansalaiset ja kansalaisjärjestöt, etujärjestöt, viranomaiset ja poliittiset päätöksentekijät voivat hyödyntää omassa ja yhteiskunnan kehittämiseen liittyvässä toiminnassaan. Opetusministeriön ja sen toimialan päätöksenteko ja kehittäminen perustuvat vahvaan tietopohjaan.

Tutkimuksen strategiset kehittämistavoitteet

Opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimusta kehitetään siten, että sektoria koskeva tieto vastaa eri toimijoiden ajankohtaisiin tarpeisiin.

Hallinnonalalla on

- selvä työnjako sektoritutkimusta tilaavien ja tuottavien virastojen ja laitosten välillä
- selkeä kuva sektoriin liittyvästä kotimaassa tuotetusta ja kansainvälisestä tiedosta ja sen tutkimuksen kehittämistarpeista
- riittävästi resursseja ja ammattitaitoista tutkimuskapasiteettia tarvittavan tutkimuksen toteuttamiseksi
- selkeä kuva koko opetusministeriön hallinnonalalla ja sitä sivuavilla hallinnonaloilla tehtävästä sektoritutkimuksesta sekä valmius poikkihallinnolliseen yhteistyöhön
- riittävästi ammattitaitoista henkilökuntaa sektoritutkimuksen tulosten tulkitsemiseksi ja muuntamiseksi soveltuvaksi politiikan valmisteluun

Tutkimuksen hyödyntämisen strategiset kehittämistavoitteet

Opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimuksen hyödyntämisen keskeiset tavoitteet ovat

- sektorin, sen rakenteen ja toimintalogiikan tuntemuksen lisääminen
- laajemman toimintaympäristön tuntemuksen lisääminen ja sen muutosten tunnistaminen
- kehitysvaihtoehtojen ennakointi
- tuottavuuden lisääminen ja muu tulevaan kehitykseen vaikuttaminen
- toiminnan vaikuttavuuden jatkuva arviointi
- päätösten ja kehittämishankkeiden sukupuoli- ja tasa-arvovaikutusten ennakointi
- tutkimuksen laadun, merkityksellisyyden, saavutettavuuden, tehokkuuden ja tuloksellisuuden ylläpitäminen.

Keskeiset suuntautumis- ja tarvealueet

Opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimustoiminta on jakautunut keskeisten alasektoreidensa suhteen:

- koulutus ja koulutuspolitiikka
- tiede, tutkimus ja tiedepolitiikka
- taide, kulttuuri ja kulttuuripolitiikka
- nuoriso ja nuorisopolitiikka
- liikunta, liikunnan yhteydet terveyteen ja hyvinvointiin sekä liikuntapolitiikka

Opetusministeriö on lisäksi vastuussa kirkollisasioista ja uskonnonvapauten liittyvästä lainsäädännöstä. Niihin liittyvää tutkimusta edistetään ja hyödynnetään päätöksenteossa.

Tavoitteena on, että sekä koko hallinnonalalla että jokaisella alasektorilla on riittävästi tutkimustoimintaa suhteessa koko toiminnan volyyymiin. Tutkimustoiminnan volyymin tulee vertautua muiden hallinnonalojen tutkimustoiminnan suhteelliseen merkitykseen.

Sektoritutkimuksessa korostetaan paitsi alasektoreiden tarvitsemaa tiedontuotantoa myös koko sektorin ja kunkin politiikkalohkon

- taloudellista ja yhteiskunnallista merkitystä
- toiminnan taloudellisuutta, vaikuttavuutta, tehokkuutta ja tuloksellisuutta
- toiminnan kansainvälistymistä

Lisäksi painotetaan sektoritutkimuksen keskeisinä kohteina luovuuden, tiedon, osaamisen, hyvinvoinnin sekä sosiaalisen pääoman merkitystä yhteiskunnassa.

Hallinnonalan työnjako ja yhteistyö muiden ministeriöiden kanssa

Opetusministeriöllä on vastuu paitsi 1) ministeriön hallinnonalan politiikan tarvitseman myös 2) päävastuu koko sektorin tiedontuotannon kehittämisestä. Opetusministeriö huolehtii paitsi politiikan valmistelussa suoraan käytettävästä tutkimuksesta myös laajemmasta tiedontuotannosta, joka antaa pohjan sektorin yleiselle kehittämiselle. Vastuu ulottuu valtiollisen toiminnan lisäksi myös kunnallisen ja yksityisen toiminnan alueille. Laaja sektoritutkimusvastuu tarkoittaa vastuuta koko sektorin tutkimuspolitiikan muodostamisesta, tutkimuksen ohjaamisesta ja rahoittamista hallinnonalan ylimmällä tasolla

Opetusministeriön alaiset virastot ja laitokset sekä tutkimusverkostot toimivat sekä toimialansa sektoritutkimuksen tuottajina että tilaajina opetusministeriön kanssa sovittavien tulossopimusten ja tarvittaessa erillisten sektoritutkimusohjelmien puitteissa. Hallinnonalan sektoritutkimuslaitokset toteuttavat toimialansa kuuluvaa tutkimustehtäväänsä sekä tuottavat sektoritutkimusta opetusministeriön kanssa laadittavan tulossopimuksen mukaisesti yhteistyössä muiden hallinnonalojen toimijoiden kanssa.

Sektoritutkimuksen suunnittelun ja rahoituksen koordinaatiota eri politiikkalohkoilla vahvistetaan ministeriön ja hallinnonalan muiden toimijoiden säännöllisten tapaamisten avulla.

Opetusministeriö ja sen alaiset virastot ja laitokset sekä tutkimusverkostot tekevät yhteistyötä muiden hallinnonalojen kanssa silloin, kun siitä on hyötyä molemmille osapuolille. Tässä tarkoituksessa opetusministeriö järjestää yhteisiä neuvottelu- ja keskustelutilaisuuksia sekä pitää yllä säännöllistä tiedonvaihtoa muiden hallinnonalojen sektoritutkimuksesta vastaavien tahojen kanssa.

Vastuuhenkilön tai -yksikön nimeäminen

Ministeriön sektoritutkimusta koordinoi ja yhteistyön kehittämisestä vastaa kansliapäällikön nimeämä henkilö. Jokaiseen ministeriön yksikköön nimetään sektoritutkimuksesta vastaava henkilö, mutta sektorialueille voidaan nimetä myös yhteisiä vastuuhenkilöitä. Ministeriön koulutus- ja tiedepolitiikan sekä kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapolitiikan osastoilla sektoritutkimusta koordinoivat siihen nimetyt virkamiehet.

Sitomattoman tutkimusrahoituksen lisääminen

Opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimuksen menot olivat noin 10 milj. euroa vuonna 2004. Tavoitteena on, että rahoitusta tullaan tulevina vuosina tuntuvasti lisäämään ja kytkemään sen kokonaismäärä opetusministeriön hallinnonalan määrärahoihin. Tällä hetkellä sektoritutkimuksen rahoitusmenot suhteessa hallinnonalan määrärahojen kokonaissummaan ovat noin 0,1 %. Ministeriön tavoitteena on vuoteen 2010 mennessä nostaa sektoritutkimuksen ja muun tietopohjan kehittämisen osuus menoista keskimäärin 0,5 %:iin.

Rahoitus- ja muun yhteistyön lisääminen Suomen Akatemian ja Tekesin kanssa

Ministeriö tekee – kuten on tehnyt tähänkin asti – Akatemialle aloitteita sektoritutkimusta tukevien tutkimusohjelmien aiheista ja yhteisrahoitteisista ohjelmista. Tavoitteena on usean

rahoittajan yhteiset, yhteiskunnan tiedontarpeiden kannalta merkittävät tutkimusohjelmat. Tiedepolitiikan sektoritutkimuksen osalta kts. lisäksi kohta "Tutkimuslaitosten ja virastojen tulosohjauksen kehittäminen".

Tekesin rooli on opetusministeriön edustamalla politiikkalohkoilla Suomen Akatemian roolia pienempi, mutta sekä ministeriö että hallinnonalalla toimivat tutkimuslaitokset ja muut toimijat pyrkivät aktiiviseen yhteistyöhön Tekesin kanssa. Tiede- ja teknologiapolitiikkaan sekä kulttuurivientiin liittyvä tutkimus ovat luontevia yhteistyöalueita Tekesin kanssa.

Tutkimuslaitosten ja virastojen tulosohjauksen kehittäminen

Opetusministeriö liittää alaistensa tutkimuslaitosten ja tutkimusta harjoittavien laitosten tulossopimuksiin sektoritutkimuksen kehittämiseen liittyviä tavoitteita. Ministeriöltä valtionavustusta saavien taloudellisten ja muiden tutkimuslaitosten kanssa neuvotellaan tutkimuksen suuntaamisesta opetusministeriön kannalta tärkeisiin kohteisiin.

Suomen Akatemia on opetusministeriön tulosohjauksessa. Akatemia on tehtävänsä mukaisesti tiedepolitiikan asiantuntijaelin. Tähän tehtävään liittyen Akatemian roolin sektoritutkimuksen toimijana ja rahoittajana tulee selvästi vahvistua nykytilanteeseen verrattuna.

Opetushallituksella on merkittävä rooli erityisesti tutkimustiedon kokoajana ja muokkaajana mutta myös uuden tiedon tuottajana. Opetushallitus laatii vuoden 2005 aikana uuden tutkimusstrategian. Opetushallituksen roolia koulutuspolitiikkaa ja opetusta koskevien katsausten tekijänä ja teettäjänä vahvistetaan. Tulossopimukseen liitetään sektoritutkimuksen kehittämistä koskevia määrällisiä ja laadullisia tavoitteita.

Taiteen keskustoimikunnan tutkimuksen painotuksia ja kehittämistä käsitellään tuloskeskusteluissa ja -sopimuksissa. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiön tutkimuksen painotuksia ja kehittämistä käsitellään tulosperusteisissa tavoitekeskusteluissa, lisäksi opetusministeriö osallistuu edelleen säätiön toiminnan suunnitteluun nimeämällä jäseniä sen hallitukseen. Nuorisotutkimusverkoston ja liikunnan tutkijayhteisöjen kanssa yhteistyötä kehitetään edelleen tuloskeskusteluilla. Tutkimuksen hyödyntämistä parannetaan ja tutkijoiden asiantuntemusta käytetään sekä kansallisissa että kansainvälisissä hankkeissa ja ohjelmissa.

Tutkimuslaitosten ulkoisen tutkimusrahoituksen lisääminen

Opetusministeriö edellyttää alaisiaan sektoritutkimuslaitoksia hankkimaan nykyistä enemmän ulkoista tutkimusrahoitusta. Tulossopimuksissa asetetaan tätä koskevat määrälliset tavoitteet.

Tutkimusrahoituksen hallinta ja kustannuslaskenta, laskutusperusteiden yhtenäistäminen

Opetusministeriö käynnistää vuotuisten sektoritutkimusohjelmien laatimisen, joiden yhteydessä hyväksytään tulevan vuoden sektoritutkimushankkeet tai niiden aiheet sekä raportoidaan aikaisempien ohjelmien toteutuminen. Suunnittelua ja seuranta varten laaditaan yhteiset raportointiohjeet sekä ohjeet hanketarjousten laatimisesta, kustannuslaskennasta, hankkeiden kilpailuttamista ja laskutusperusteista. Ohjeet ulotetaan soveltuvin osin koskemaan kaikkia ministeriön alaisia, sektoritutkimusta rahoitavia virastoja ja laitoksia.

Sektoritutkimuksen kansainvälistäminen

Opetusministeriö suuntaa sektoritutkimukseen liittyvät tarjouspyynnöt valikoivoin osin myös ulkomaisille tutkimuslaitoksille. Kyseeseen tulevat erityisesti suuret, erikoisosaamista edellyttävät ja mahdollisesti usean hallinnonalan yhteiset tutkimusprojektit. Ministeriö korostaa hallinnonalan sektoreihin liittyvän kansainvälisen tutkimustiedon tuntemisen ja yhteistyön merkitystä valitessaan kotimaisia tutkimuslaitoksia hankkeidensa toteuttajiksi.

Opetusministeriön hallinnoima rakennerahastorahoitus liitetään aikaisempaa tiiviimmin ja järjestelmällisemmin sektoritutkimustarpeiden tyydyttämiseen.

Hallinnonala osallistuu aktiivisesti OECD:n ja muiden kansainvälisten järjestöjen sektoritutkimushankkeisiin. Kansainvälisessä vaikuttamisessa hyödynnetään omaa sektoritutkimusta ja alan tutkijoiden asiantuntemusta.

Sektoria tukeva tutkimus yliopistoissa

Suurin osa opetusministeriön hallinnonalan kehittämistyössä ja päätöksenteossa hyödynnettävästä tutkimuksesta tehdään yliopistoissa. Vain osa tästä tutkimuksesta on opetusministeriön tai sen alaisten virastojen tilaamaa tutkimusta. Hallinnonalan suurin haaste on luoda menettelytavat, joilla olemassa oleva Suomessa ja muualla tehty tutkimustieto saadaan kootuksi ja käyttökelpoiseen muotoon. Ministeriön ja sen alaisten virastojen tulee teettää keskeisiin kehittämiskohteisiin ja ajankohtaisiin kysymyksiin liittyviä *katsauksia ja meta-analyseja*, joissa systemaattisesti käydään läpi ja arvioidaan julkaistua tutkimustietoa.

Yliopistot ovat yksi tärkeimmistä sektoritutkimushankkeiden mahdollisista toteuttajista. Ministeriön sektoritutkimuksen teettäjille tekemän kyselyn perusteella Suomessa on useimilla alueilla riittävä tutkimuskapasiteetti, mutta sitä voidaan tarvittaessa täydentää käyttämällä ulkomaalaisia tutkijoita tutkimusten tekijöinä. Lisäksi ministeriö voi omilla toimillaan edistää pätevän tutkimushenkilöstön kouluttamista ja tutkimustradition syntymistä. Näin on tehty esimerkiksi korkeakoulututkimuksen ja tiedepolitiikan tutkimuksen alueella. Yliopistoissa tehtävän tutkimuksen tukemiseen voidaan yksiköiden käytössä olevien kehittämisen- ja muiden määrärahojen lisäksi harkinnanvaraisesti käyttää yliopistojen hankerahoitusta.

4 Opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimuksen operatiivinen kehittäminen

Kehittämishankkeiden aikatauluttaminen

Edellisessä luvussa kuvatut uudistukset toteutetaan seuraavasti:

- opetusministeriön sisäisen koordinaation ja sektoritutkimushallinnon kehittäminen: vuodet 2005–2006
- opetusministeriön rahoitusinstrumenttien kehittäminen sekä projektinhallinnan ja kilpailuttamiskäytäntöjen luominen: vuosi 2006
- politiikkalohkoittaisen koordinaation rakentaminen: vuodet 2006–2007
- Opetushallituksen ja Suomen Akatemian kehittäminen sektoritutkimuksen toimijoina: vuosia 2007–2009 koskevat tulossopimukset
- tutkimuslaitosten kehittäminen sektoritutkimuksen tuottajina ja niiden ulkopuolisen rahoituksen lisääminen: vuosia 2007–2009 koskevat tulossopimukset
- sektoritutkimus- ja muiden tietopohjan kehittämiseen liittyvien menojen osuuden nostaminen keskimäärin 0,5 %:iin koko hallinnonalan määrärahoista: vuoteen 2010 mennessä

- sektoritutkimusstrategian toteutumisen ja sektoritutkimuksena rahoitetun tutkimuksen arviointi vuonna 2010

Opetusministeriön toimet selvitysmies Jussi Huttusen suositusten toteuttamiseksi

Opetusministeriön tulisi laatia tutkimus- ja kehittämistyön strategia oman hallinnonalan osalta

Opetusministeriö asetti 17.3.2005 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia Opetusministeriön sektoritutkimusstrategia. Työryhmän määräaika on jatkettu 30.11.2005 asti.

Asettamiskirjeen mukaan koulutus-, tiede-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikkaan palvelevan sektoritutkimuksen kehittäminen on viime vuosien aikana ollut opetusministeriössä näkyvästi esillä ja yhtenä keskeisenä tulostavoitteena. Erityisesti kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan alueen sektoritutkimukseen liittyen on tehty verraten perusteellista selvitystyötä ja toteutettu kehittämistoimia. Koulutus- ja tiedepolitiikan osastolla valmistui vuonna 2002 osaston sektoritutkimuksen tehostamissuunnitelma. Niin kulttuuripoliittisen kuin korkeakoulu- ja tieteen tutkimuksenkin alueilla on toteutettu tutkimuskenttään kohdistuvia rakenteellisia kehittämistoimia.

Asettamiskirjeen mukaan työryhmän laatimassa opetusministeriön sektoritutkimusstrategia tulee:

- 1) määritellä kehittämislinjat opetusministeriön päätöksentekoa palvelevalle sektoritutkimustoiminnalle;
- 2) määritellä sektoritutkimuksen keskeiset suuntautumis- ja tarvealueet lähivuosille ottaen huomioon kansainvälisen toimintaympäristön vaikutukset ja siitä johtuvat tarpeet;
- 3) tehdä tarvittavat ehdotukset ministeriön sektoritutkimuksen hallinnonin, menettelytapojen ja rahoituksen kehittämiseksi;
- 4) tehdä tarpeelliset ehdotukset työnjaoksi ja yhteistyön kehittämiseksi sektoritutkimustoiminnan osalta yhtäältä opetusministeriön ja hallinnonalan keskeisten muiden viranomaisten välillä ja toisaalta opetusministeriön ja muiden ministeriöiden välillä;
- 5) tehdä esitys tarvittavista kehittämistoimista ministeriön sektoritutkimustoiminnan edellyttämän tutkimuskapasiteetin turvaamiseksi yliopistoissa, korkeakouluissa ja muussa tutkimuslaitoskentässä.

Tutkimus- ja kehittämistoimintaa (kohteena niin sitomattomat tutkimusmäärärahat kuin hallinnonalantutkimuslaitokset kokonaisuutena) tulisi jatkuvasti arvioida

Kotimaisten kielten tutkimuskeskus tulee olemaan kansainvälisen arvioinnin kohteena seuraavalla tulossopimuskaudella 2007–2009.

Sektoritutkimusstrategian ja sitomattomien määrärahojen käytön arviointi tehdään vuonna 2010, kun uuden strategian toimeenpanosta on riittävästi kokemusta.

Ministeriön tutkimushallinnon järjestäminen opetusministeriön osalta

Tutkimushallinnon järjestäminen on kuvattu tämän asiakirjan alkuosassa.

Sitomattomien tutkimusvarojen käytön kehittäminen ja tutkimusosaamisen lisääminen opetusministeriön osalta

Suunnitellut toimet on kuvattu tämän asiakirjan alkuosassa.

Tutkimuslaitosten ohjauksen ja niiden muu kehittäminen opetusministeriön hallinnonalalla

Suunnitellut toimet on kuvattu tämän asiakirjan alkuosassa.

Opetusministeriön alaisten sektoritutkimuslaitosten osalta johtokunnat on Huttusen esittämällä tavalla muutettu neuvottelukunniksi.

CSC:n palvelujen järjestäminen kustannusvastaavuusperiaatteella valtion tutkimuslaitoksille

CSC:n palvelut ovat käytännössä tutkimuslaitosten käytössä näin jo nyt. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen osalta opetusministeriö sopii ja maksaa palveluista keskitetysti. Samanlaista toimintamallia on tarjottu myös muille ministeriöille niiden alaisten tutkimuslaitosten osalta. Vaihtoehtoisesti tutkimuslaitos tekee sopimuksen CSC:n kanssa. Mallin käytännön toimivuutta ja mahdollisia vaihtoehtoja arvioitiin ministeriön ja CSC:n järjestämässä kuulemistilaisuudessa ministeriöille ja tutkimuslaitoksille.

FinElib:n palveluiden järjestäminen tutkimuslaitoksille

Lähes kaikki tutkimuslaitokset ovat liittyneet FinElibin hankintakonsortioihin jo nyt. Tutkimuslaitokset maksavat kokonaan osallistumiskulunsa omista budjeteistaan, opetusministeriö maksaa keskitetysti osan yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen osallistumismaksuista. Asiakaskyselyn mukaan tutkimuslaitosten työntekijät ovat olleet lähes 90 %:sti erittäin tai melko tyytyväisiä FinElibin palveluihin.

Opetusministeriön hallinnonalalle perustettava kansainvälisten suhteiden tutkimuslaitos

Ministeriö on käynyt vuoden 2004 lopusta alkaen neuvotteluja tutkimuslaitoksen perustamiseen liittyvistä kysymyksistä ulkoasiainministeriön, puolustusministeriön ja valtioneuvoston kanslian kanssa. Kun eduskunnan juhlavuoteen liittyvä hanke vastaavan tutkimuslaitoksen perustamisesta tuli tietoon, päätettiin odottaa sen ratkeamista ennen neuvottelujen jatkamista. Eduskunta tulee perustamaan uuden tutkimuslaitoksen vuonna 2006, eikä tällä hetkellä ole enää tarvetta uuden kansainvälisiin suhteisiin keskittyvän tutkimuslaitoksen perustamiselle.

Kotimaisten kielten tutkimuslaitoksen rahoitusrakenteen kehittäminen

Opetusministeriö tekee vuosien 2007–2010 toiminta- ja taloussuunnitelman asiaa koskevan kehittämissuunnitelman ja pyrkii siihen, että vuodesta 2007 lähtien Kotusta rahoitettaisiin vain toimintamomentilta.

Museoviraston tutkimusrahoituksen lisääminen ja toiminnan arviointi

Museoviraston toiminnan arviointi aloitettiin vuonna 1999 asetetussa työryhmässä.

Museoviraston organisaatiouudistuksen myötä asian valmistelu kuitenkin keskeytettiin. Mahdollisuuksia tutkimusrahoituksen lisäämiseen tulee selvittää vuosien 2007–2011 toiminta- ja taloussuunnitelmaa valmisteltaessa.

Ympäristöministeriön ja opetusministeriön tulisi asettaa työryhmä selvittämään rakennetun kulttuuriympäristön tutkimustoiminnan ja tietojärjestelmien kehittämistä.

Kulttuuriympäristötiedon haasteet sisältyvät ympäristöministeriön johdolla laaditun valtioneuvoston rakennusperintöstrategiaan vuodelta 2001. Kulttuuriympäristön tilan seurannan ja tietojärjestelmien kehittämistä jatketaan ympäristöministeriön ja Museoviraston yhteistyönä syyskuussa 2005 järjestetyn asiantuntijaseminaarin pohjalta.

Työryhmän/selvitysmiehen asettaminen ympäristötutkimuksen laboratoriopalveluja selvittämään

Ympäristöministeriön kanssa käydyissä keskusteluissa on asian todettu kuuluvan ensisijaisesti ympäristöhallinnon (sekä maa- ja metsätalousministeriön) vastuulle.

Suomen Akatemian hallintoa koskevat ehdotukset

Pääosin asiat on jo hoidettu ehdotetulla tavalla ja ehdotukset voidaan ottaa huomioon nykyisten säännösten puitteissa.

On luotava selkeät säännöt yliopistojen ja tutkimuslaitosten yhteistyölle

Raportista ei käy ilmi minkä tyyppisiä uusia sääntöjä ehdotuksessa on tarkoitettu. Toimenpiteiden tarvetta on ollut tämän vuoksi vaikea arvioida.

On luotava yliopistot ja tutkimuslaitokset kattava kansallinen infrastruktuuripolitiikka

Valtion tiede- ja teknologianeuvosto on asettanut tätä tarkoitusta varten työryhmän.

Selvitysmiehen asettaminen yliopistojen ja MMM:n tutkimusasemaverkkojen järjeistämiseksi

Maaliskuussa 2005 asetettiin ministeriöiden yhteinen työryhmä, joka selvittää asiaa ja jonka määräaika päättyy 31.12.2005.

Sektoritutkimuksen määritelmä, tavoitteet ja toteutus opetusministeriön sektoritutkimusstrategiaa valmistelevalle työryhmälle

Jussi Huttusen mukaan "sektoritutkimus on osa kokonaisuutta, joka käsittää kaikki yhteiskunnan kehittämisessä tarvittavan tietopohjan tuottamiseen tähtäävät toiminnot." Sektori viittaa käsitteenä jonkin tietyn ministeriön toimialueeseen ja sektoritutkimuksella tuotetaan nimenomaan tällä toimialueella hyödynnettävää tietoa. Sektoritutkimus on tutkimus- ja kehittämistoiminnan kolmas päälohko perustutkimuksen ja teknologian kehittämisen ohella.

Tiedontuotannon laadun näkökulmasta sektoritutkimuksella voidaan laajimmassa mielessä tarkoittaa kaikkea hallinnonalan kokonaisuuteen liittyvää tiedontuotantoa. Tällöin sektoritutkimus käsittää kaikki luotettavan tiedon tuottamiseen tähtäävät toimintamuodot. Niitä ovat tieteellinen tutkimus, selvitykset, arviointitutkimukset, tilastotuotanto, indikaattorit ja ennusteet. Kapeammassa mielessä sektoritutkimuksella tarkoitetaan tutkimus- ja kehittämistoimintaa, joka on systemaattista toimintaa tiedon lisäämiseksi ja tiedon käyttämistä uusien sovellusten löytämiseksi. Kriteerinä on, että toiminnan tavoitteena on jotain olennaisesti uutta. Tutkimus- ja kehittämistoimintaan sisällytetään perustutkimus, soveltava tutkimus ja kehittäminen. Tutkimusprojekteihin kuuluva tietojenkeruu lasketaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Kapeimmassa mielessä sektoritutkimuksessa on kyse tutkijankoulutuksen saaneiden henkilöiden tekemästä hyviä tutkimuskäytäntöjä noudattavasta toiminnasta.

Valtaosa uudesta tiedosta, jota tarvitaan yhteiskunnan kehittämiseen, tuotetaan oman maamme ulkopuolella. Muualla tuotetun tiedon systemaattinen hankkiminen, arvioiminen ja välittäminen päättäjien, toimijoiden ja kansalaisten käyttöön on yksi tärkeimmistä sektoritutkimuksen tehtävistä.

Tiedon tuottamisen tavoitteen näkökulmasta sektoritutkimus voidaan jakaa sektoria koskevan yleisen tiedon ja sektoripolitiikan kehittämiseen liittyvään tiedon tuotantoon. Jälkimmäisessä mielessä sektoritutkimuksella tarkoitetaan soveltavaa ministeriöiden ja muiden julkisen hallinnon organisaatioiden rahoittamaa, teettämää ja tilaamaa tutkimusta tietopääomansa kasvattamiseksi ja oman politiikkasektorinsa kehittämiseksi. Sektoritutkimus voidaan myös määritellä tutkimustoiminnaksi, jonka tavoitteena on tuottaa sellaista tietoa, jota ministeriö pystyy hyödyntämään politiikkojensa kehittämisessä ja arvioinnissa.

Tiedon tuottajan näkökulmasta sektoritutkimukseen sen laajimmassa merkityksessä voidaan lukea kaikkia sektorilla tai sektoriin liittyvää tietoa tuottavat organisaatiot. Suppeimmassa mielessä sektoritutkimuksen suorittaja on ministeriön toimialueeseen kuuluva ja sen tulohajauksessa oleva valtion tutkimuslaitos. Ministeriöt rahoittavat kuitenkin myös muualla kuin tutkimuslaitoksissaan tehtäviä hankkeita. Tyypillisesti suorituspaikat ovat yliopistoja tai yksityisiä tutkimuslaitoksia.

Sektoritutkimuksen organisaatio

Hallinnonalan sektoritutkimuksen avainrooli on ministeriöillä, joilla on vastuu paitsi ministeriön hallinnonalan politiikan tarvitseman vaan myös ylin vastuu koko sektorin tiedontuotannon kehittämisestä. Ministeriöillä on laaja sektorivastuu, mikä tarkoittaa, että niiden on huolehdittava paitsi politiikan valmistelussa suoraan käytettävästä tutkimuksesta myös laajemmasta tiedontuotannosta, joka antaa pohjan sektorin yleiselle kehittämiselle. Vastuu ei pääty valtiolliselle, vaan ulottuu myös kunnalliselle ja yksityiselle alueelle. Laaja sektoritutkimusvastuu tarkoittaa vastuuta koko sektorin tutkimuspolitiikan muodostamisesta, tutkimuksen ohjaamisesta ja rahoittamista hallinnonalan ylimmällä tasolla

Ministeriöt rahoittavat ja teettävät oman politiikkansa kannalta tärkeitä tutkimus- ja muita asiantuntijahankkeita ja ne vastaavat myös hankitun tiedon tehokkaasta hyödyntämisestä. Ministeriön kyvystä hyödyntää tutkimusta riippuu, kuinka nopeasti uusi tieto välittyy yhteiskuntaan. Ministeriöiden tehtävänä on rahoittaa, teettää ja hyödyntää sektoritutkimusta, mutta ei tehdä sitä itse. Ministeriön tulee pitää huolta riittävänä tutkimuspotentiaalin ja infrastruktuurin ylläpidosta.

Sektorilla toimivien valtion tutkimuslaitosten ensisijainen tehtävä on hankkia, tuottaa ja välittää tietoa yhteiskunnallisen päätöksenteon pohjaksi ja yhteiskunnan kehittämiseksi. Laitokset tekevät myös strategista tutkimusta, jonka avulla voidaan ennakoita tulevaisuuden ongelmia ja kehittää keinoja niiden ratkaisemiseksi. Tutkimuslaitoksilla on tutkimus- ja kehittämistyön lisäksi runsaasti muita tehtäviä. Muualla tuotetun tiedon hankkiminen, arvioiminen ja välittäminen päättäjien ja toimijoiden käyttöön on yksi tärkeimmistä ellei tärkein osa tutkimus- ja kehittämistoimintaa.

Sektoritutkimuksen tarve

Sektoritutkimus tuottaa yleistä hallinnonalaan liittyvää tietoa, jota kansalaiset, ja kansalaisjärjestöt, etujärjestöt, viranomaiset ja poliittiset päätöksentekijät voivat käyttää oman ja yhteiskunnan kehittämiseen liittyvässä toiminnassa.

Poliittisen päätöksenteon valmistelussa sektoritutkimuksen tulosten järjestelmällisestä hyödyntämisestä on seuraavanlaisia hyötyjä:

- tutkimuksen johdonmukaisella ja avoimella hyödyntämisellä on mahdollista lisätä kansalaisten luottamusta poliittiseen päätöksentekoon, kun kansalaiset havaitsevat, että hallinnonala käyttää systemaattisesti tietoa punnitessaan eri politiikkavaihtoehtoja ja tehdessään päätöksiä niiden välillä
- tutkimus tarjoaa tietoa kehittämishaasteiden tunnistamiseksi, mahdollistaa niiden käsitteellistämisen, yhtymäkohtien määrittämisen muihin kysymyksiin ja ko. haasteen taustalla olevien syiden ymmärtämisen; poliittiset päätöksentekijät voivat entistä paremmin heijastaa todellista tilannetta ja terävöittää päätöksensä perusteluita
- tutkimus tarjoaa tietoa, jolla voidaan arvioida harjoitetun ja suunnitteilla olevan politiikan todellisia vaikutuksia: päätöksenteon valmistelussa tarvitaan monipuolista jälkikäteisarviointia sekä ennakoivaa arviointia suunnitteilla olevien toimenpiteiden vaikutuksesta ja tehdä riskianalyyseja eri politiikkavaihtoehtojen vaikutuksista ja niiden suuruusluokista; tämä mahdollistaa mm. paremmat edellytykset suunnitteilla olevien toimenpiteiden mitoittamiseen niin asiakasmäärien kuin määrärahojenkin osalta.
- tutkimustoiminnan systemaattisen hyödyntämisen avulla on mahdollista päästä rationaaliseen kunkin osapuolen osaamista parhaiten hyödyntävään työnjakoon virkamiehistön ja tutkijoiden välillä, ja täten parantaa päätöksenteon valmistelutyyön

tehokkuutta ja laatua; olennaisia kysymyksiä ovat, mitä on päätöksenteossa tarvittava aineisto, ja miten ja kenen toimesta tieto kerätään, muokataan ja tuotetaan

- tutkimuksen avulla voidaan ennakoida tulevaisuuden ongelmia ja kehittää keinoja niiden ratkaisemiseksi
- muualla tuotetun tiedon hankkiminen, arvioiminen ja välittäminen päättäjien ja toimijoiden käyttöön on tärkeä osa tutkimus- ja kehittämistoimintaa.

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

ISBN 952-485-075-3

ISBN 952-485-076-1 (PDF)

ISSN 1458-8102

Julkaisumyynti / Bokförsäljning

Yliopistopaino / Universitetstryckeriet
PL 4 / PB 4 (Vuorikatu 3 / Berggatan 3)
00014 Helsingin Yliopisto / Helsingfors Universitet
puhelin / telefon (09) 7010 2363
faksi / fax (09) 7010 2374
books@yopaino.helsinki.fi
www.yliopistopaino.helsinki.fi